

THE KOSOVO BANKER

Bankingu 2020

Qershor 2017 Numër 11 Publikim i Shoqatës së Bankave të Kosovës

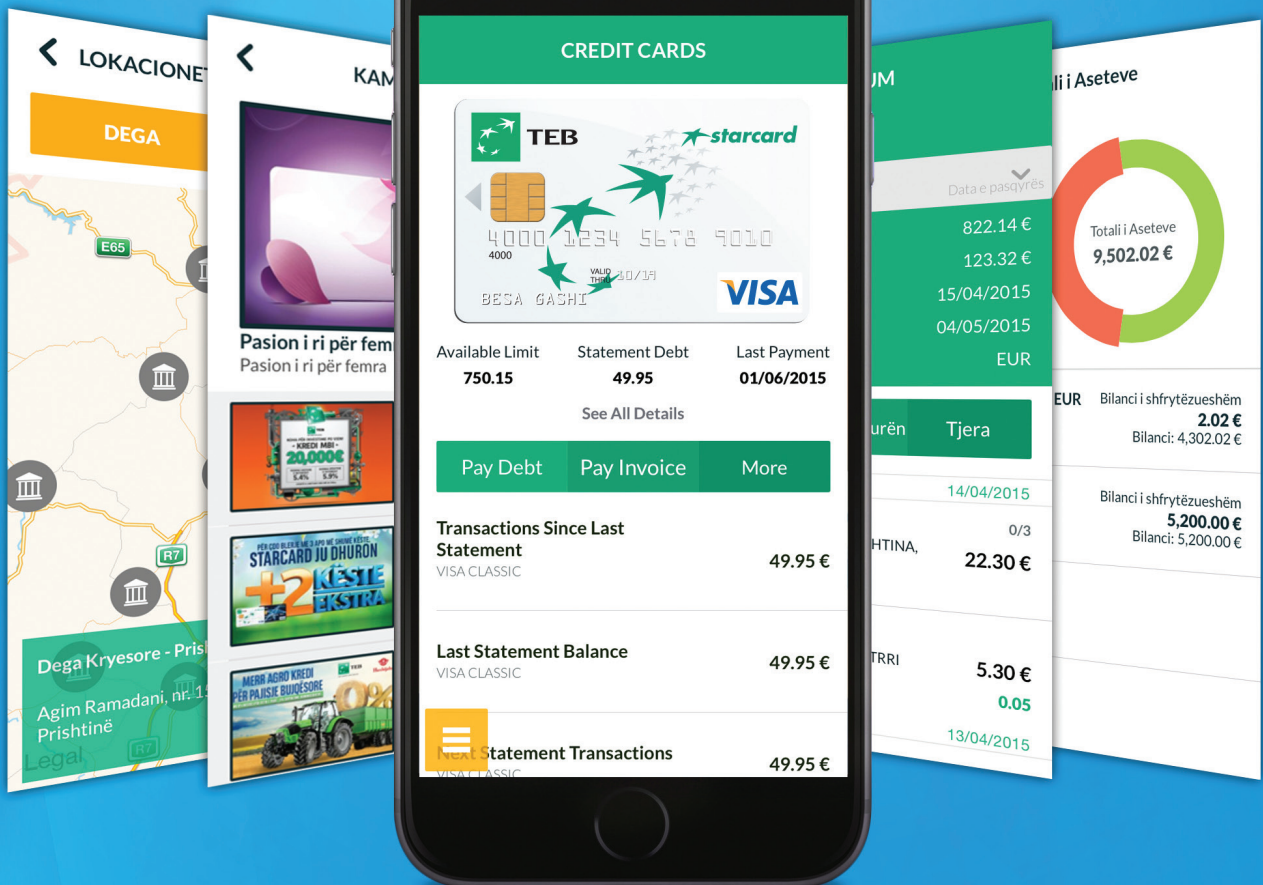
SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

TebMobile

Të gjitha
shërbimet bankare
në një **aplikacion!**

TEB

BNP PARIBAS JOINT VENTURE

teb-kos.com / 038 230 000

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

THE KOSOVO BANKER

IMPRESSUM

BORDI I DREJTORËVE TË SHOQATËS SË BANKAVE TË KOSOVËS

Z. Ilir I. Aliu
Kryetar i Bordit,
ProCredit Bank

Z. Robert Wright
Zv. Kryetar i Bordit,
Raiffeisen Bank

**Znj. Merita
Gjyshinca-Peja**
Banka Ekonomike

Z. Abdurrahman Balkiz
Banka Kombëtare
Tregtare

Z. Arton Celina
Banka për Biznes

Z. Alper Karakoç
IS Bank

Z. Lavdim Koshutova
NLB Prishtina

Z. Orcun Ozdemir
TEB Bank

Z. Meriton Sunduri
Ziraat Bank

DREJTOR EKZEKUTIV I SHOQATËS SË BANKAVE TË KOSOVËS DHE KRYEREDAKTOR:

Z. PETRIT BALIJA

ZYRTARE E KOMUNIKIMIT DHE REDAKTORE:

ZNJ. MIRANDA RUGOVAJ

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

Shoqata e Bankave të Kosovës (SHBK)

përfaqëson sektorin bankar në Kosovë duke bashkëpunuar me Qeverinë, Bankën Qendrore të Republikës së Kosovës, organizatat ndërkombëtare dhe shoqëritë civile, mediat dhe publikun. Qëllimi i SHBK-së është të mbështesë një sistem të shëndoshë bankar dhe konkurrencë të drejtë dhe të hapur, si dhe edukimin financiar për klientët bankarë, dhe në këtë mënyrë të nxisë zhvillimin ekonomik afatgjatë në Kosovë. SHBK lehtëson bashkëpunimin ndërmjet bankave duke ofruar një platformë të vetme për të diskutuar iniciativat e reja. SHBK gjithashtu identifikon dhe rishikon nismat ligjore dhe rregullative, koordinon aktivitetet e përbashkëta për sektorin bankar, dhe promovon aktivitetet bankare tek audienca e gjerë. E themeluar në vitin 2002, SHBK është pika e referimit në lidhje me çështjet që kanë të bëjnë me sektorin bankar në Kosovë. Aktualisht, SHBK përfaqëson nëntë banka komerciale: Banka Ekonomike, Banka Kombëtare Tregtare (BKT), Banka për Biznes (BpB), IsBank, NLB Banka, ProCredit Bank, Raiffeisen Bank, TEB Bank dhe Ziraat Bank. Brenda SHBK-së operon Qendra për trajnime Bankare, e cila ofron trajnime në fushën e bankave dhe të financave. SHBK është zëri i industrisë bankare në Kosovë.

"The Kosovo Banker" është botim i Shoqatës së Bankave të Kosovës. Botohet dy here në vit, me qëllim të informimit të saktë të publikut lidhur me industrinë bankare në Kosovë. Shoqata e Bankave të Kosovës; Rr. Lidhja e Pejes p.n, Zona Industriale, Prishtinë; 10000. Republika e Kosovës; +381 38 246 171; www.bankassoc-kos.com; contact@bankassoc-kos.com.

THE KOSOVO BANKER
MBËSHKETET NGA FONDI
EVROPIAN PËR EVROPËN
JUGLINDORE -DEPARTAMENTI
PËR ZHVILLIM (EFSE-DF)

EUROPEAN FUND FOR SOUTHEAST EUROPE
DEVELOPMENT FACILITY

PËRMBAJTJA

EDITORIALI 1

FJALA E KRYETARIT TË RI-ZGJEDHUR TË BORDIT TË SHBK-SË 3

1.0 SEKTORI FINANCIAR 4

- Ndryshimi është i pashmangshëm. Ndryshimi është i vazhdueshëm -Robert Wright, Raiffeisen Bank.
- Kërkesat e përlogaritjes së rënjes në vlerë sipas SNRF 9: Elementet Kryesore dhe Sfidat -Faton Ramadani -IsBank

2.0 KËNDI I EKSPERTËVE 10

- Sigurimi i Aftësisë Paguese Financiare nëpërmjet Shitjes së Borxhit -Katerina Bosevska, EOS Matrix L.L.C Dega në Kosovë
- SNRF 9 dhe ndryshimet kryesore në SNK 39 -Arta Limani, Arian Meta -Deloitte Kosova sh.p.k

3.0 EKONOMI 17

- Sjellja me përgjegjësi në një mjedis të ulët të normës së interesit -Perspektiva e një Banke Qendrore

4.0 KËNDI I EDUKIMIT FINANCIAR 21

- Llogaritja e kapacitetit huamarrës: sa mund të merrni hua?

5.0 TRAJNIMET NË SHBK 25

- Menaxhimi i Rrezikut të Likuiditetit të Bankës sipas Basel III dhe Kërkesat për Kapital sipas Direktivës IV (CRD4)
- Programi Ndërkombëtar i Certifikimit për Pajtueshmëri - Niveli bazik

- IFRS9 - Humbjet e Pritura nga Huadhënia
- Auditim dhe Kontrolli i Brendshëm
- Menaxhimi i Rrezikut Kreditor
- Takimi i Asamblesë së Përgjithshme të SHBK-së, 25 Maj, 2017

6.0 NJOFTIME NGA BANKAT 27

- Banka Ekonomike dhuron donacion për SOS Fshatrat e Fëmijëve
- Banka Kombëtare Tregtare nënshkruan marrëveshjen me Fondin Kosovar për Garanci Kreditorë
- Në bankën e vendit, fëmijët mësojnë për kursime
- Banka e vendit në përkrahje të prodhimeve të vendit
- BERZH i jep çmimin NLB Bankës si 'Banka më aktive për lëshimin e Garancioneve në Kosovë në vitin 2016'
- Banka ProCredit, partner shumëvjeçar i Dokufest
- Banka ProCredit mbështet "Gjysmë Maratonën Prishtina 2017"
- Banka Raiffeisen përkrahë projekte të ndryshme në mbarë vendin
- "Gender Award" nga BERZH për TEB Sh.A.
- TEB Sh.A. ofron shërbimeve jo financiare për gratë ndërmarrëse

Deklarim i përgjegjësishë: Pikëpamjet e shprehura në shkrimet e revistës janë ato të autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht qëndrimet apo politikat e Shoqatës së Bankave të Kosovës (SHBK) dhe Fondit Evropian për Evropën Juglindore -Development Facility (EFSE-DF). SHBK dhe EFSE-DF nuk mbajnë përgjegjësi mbi përmbajtjen e artikujve të autorëve të publikuar në revistën "The Kosovo Banker".

BKT ju informon në kohë reale!

BKT Mobile

12:29

** Me kënaqesi ju informojmë se paga juaj
u kreditua në llogari.
Dite të mbarë!

*Jeni gjithmonë në dijeni
se çka po ndodhë me
llogarinë tuaj*

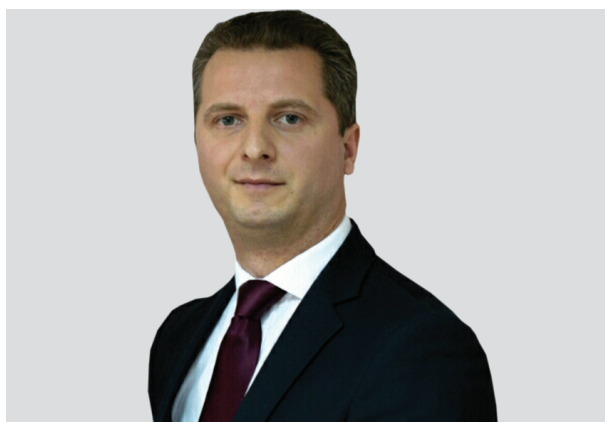
- *Transfertat hyrëse*
- *Pagesat*

038 666 666 | www.bkt-ks.com

Ne jemi gjithmonë këtu!

EDITORIAL

Z. PETRIT BALIJA

DREJTOR EKZEKUTIV

SHOQATA E BANKAVE
TË KOSOVËS

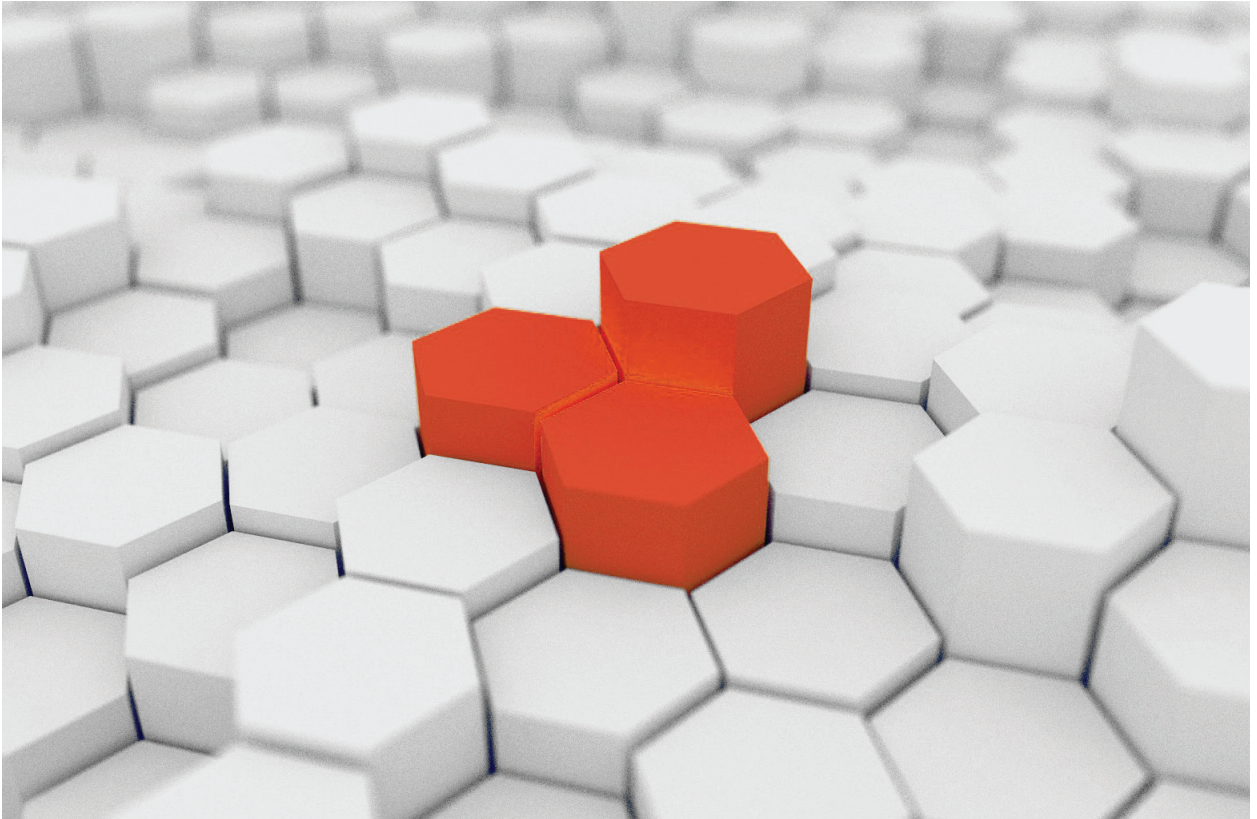
Bankingu si term, nënkupton përdorimin e shërbimeve bankare nga klientët por edhe mënyrën e të bërit biznes dhe ofrimit të shërbimeve nga ana institucioneve bankare.

Bankingu 2020, si temë kryesore e këtij edicioni, ka për qëllim të hedh dritë mbi atë që është duke ndodhur në arenën ndërkombëtare financiare por me ndikime të saj edhe në sektorin bankar në Kosovë. Këto zhvillime po ndryshojnë Bankingun si për institucionet bankare ashtu edhe për klientët e tyre dhe sigurisht edhe për bankat qendrore si nxitës të një sistemi financiar stabil dhe efikas.

Zgjerimet rregullative, avancimet në digjitalizimin e shërbimeve, hyrjet në treg të institucioneve jo-bankare Fintech, rritja e kërkesave dhe ndryshimi i shpejt i kërkesave nga klientët, rritja e plogësht ekonomike,

normat negative të interesit të aplikuara nga Banka Qendrore Evropiane, rritja e kërkesave ligjore për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, rritja e kostove të menaxhimit të parasë së gatshme dhe rëndësia e sigurisë kibernetike, janë vetëm disa nga zhvillimet globale të cilat po ndryshojnë Bankingun në mënyrë drastike. Këto ndryshime po marrin formë gjithnjë e më shumë tek sa jemi duke avancuar drejt vitit 2020. Viti 2020 konsiderohet si një pikë kohore ku mund të reflektohet mbi transicionet e ndryshme të cilat kanë filluar në fund të shekullit 20 dhe po formësohen dhe definojnë në dy dekadat e para të shekullit 21 për ti dhënë mundësi krijimit të një etape të re kohore për zhvillime krejtësisht të reja të shekullit 21 në shumë aspekte të Bankingut.

Në këtë edicion do të gjeni artikuj të cilët trajtojnë këto aspekte në detaje duke bërë një analizë të thuktë të këtyre zhvillimeve. Përveç artikujve të trajtuar me një ekspertizë

të lartë, në këtë edicion janë përfshirë edhe informacione të natyrës së edukimit financiar të cilat janë të rëndësishme për secilin qytetar, respektivisht klientë të bankave.

Cilat janë ndikimet e politikave monetare dhe rregullatives së Autoritetit Bankar Evropian dhe Bankës Qendrore Evropiane mbi sektorin bankar të Kosovës? Si i shohin bankat në Kosovë këto zhvillime dhe sa do të mund ti përshtaten këtyre ndryshimeve? Cilat janë pritjet e bankave në Kosovës për digjitalizimin e shërbimeve? Si do të ndryshojnë teknikat për menaxhimin e rrezikut dhe cilat janë mundësitë e reja të menaxhimit të kredive jopërfomuese? Si mund të llogaritet kapaciteti i juaj huamarrës? Për të gjitha këto pyetje dhe më shumë do të gjeni përgjigjet në këtë edicion. Gjithashtu, do të gjeni dhe informacione tjera shtesë për aktivitetet e Shoqatës së Bankave të Kosovës dhe bankave komerciale.

Duke falënderuar Bankat Komerciale të Kosovës dhe EFSE –Departamenti për Zhvillim, si dhe të gjithë autorët që kontribuan në realizimin e këtij edicioni, ju uroj lexim të këndshëm dhe punë të mbarë në pjesën e dytë të vitit 2017!

Me respekt,

Petrit Balija

Drejtor Ekzekutiv
Shoqata e Bankave të Kosovës

FJALA E KRYETARIT TË RI-ZGJEDHUR TË BORDIT TË SHBK-SË

Duke u ndjerë i nderuar dhe i privilegjuar që jam rizgjedhur Kryetar i Bordit të Drejtorëve të Shoqatës së Bankave të Kosovës për një mandat të dytë, mbetem i angazhuar që të vazhdoj të kontribuoj në këtë organizatë të rëndësishme, që është zëri i sektorit bankar dhe ka për qëllim të mbështesë zhvillimin e një sektori bankar të shëndetshëm, stabil dhe në rritje.

Duke reflektuar mbi rezultatet e sektorit bankar në Kosovë për gjashtë muajt e parë të vitit 2017, është më se evidente që indikatorët e performancës janë duke u përmirësuar në çdo aspekt: a) është përmirësuar qasja në financa për bizneset si dhe për klientët individë, b) është përmirësuar kualiteti i aseteve të sektorit bankar, c) janë përmirësuar kushtet e kreditimit, d) është përmirësuar kualiteti i shërbimeve përmes teknologjisë dhe inovacionit si dhe e) është mbajtur stabile shkalla e profitit për sektorin.

Duke filluar nga qasja në financa për bizneset dhe individët, rezultatet tregojnë që bankat kanë lëshuar kredi me një ritëm mjaft dinamik prej afër 10% rritje vjetore. Kjo paraqet rritjen më të lartë të kreditimit në pesë vitet e fundit, gjë që tregon që sektori bankar është duke operuar me një shkallë të lartë të angazhimit në ekonomi duke kontribuar në masë të madhe në zhvillimin dhe zgjerimin e sektorit real. Për më tepër, sektori bankar në Kosovë, me mbështetje të Bankes Qendrore të Kosovës ka arritur të mbajë kreditë jo-performuese (NPL) në nivel shumë të ulët, duke arritur nivelin më të ulët prej 4.3% në maj 2017. Ky nivel i NPL është rezultat i maturisë nga të dyja palët, nga rregullatori dhe bankat komerciale që operojnë në Kosovë, si dhe është njëri ndër sektorët me performancën më të mirë në rajon.

Vlerësimi më i mirë i rrezikut u ka mundësuar bankave të përmirësojnë kushtet e kreditimit duke përmirësuar vazhdimisht koston e financimit, me normen mesatare të interesit për kreditë duke arritur nivelin nën 7% në mars të vitit 2017. Një shembull shumë i mirë sa i përket këtij zhvillimi është raportuar nga BQK në raport duke theksuar që norma mesatare e interesit në agro-kredi ka qëndruar në nivelin 6.2%, krahasuar me dy vite më parë kur kjo normë mesatare ishte raportuar 10%. Përveç kësaj, kualiteti i shërbimeve,

Z. ILIR ALIU

KRYETAR I BORDIT TË DREJTORËVE TË SHBK

CEO, PROCREDIT BANK KOSOVO

disponueshmëria dhe lehtësia e përdorimit është rritur pasi që bankat kanë zgjeruar kanalet e tyre të distribuimit dhe kanë investuar në teknologjinë më të re, duke siguruar gjithëpërfshirje dhe efikasitet. Përkundër rënies së normës së interesit, sektori bankar ka rritur që të mbajë profite stabile falë rritjes së portfolios kreditore (që nga viti 2016 totali i portfolios kreditore të sektorit bankar në Kosovë është 700 milionë euro më i lartë duke e krahasuar me vitin 2010), si dhe duke rritur efikasitetin operacionale. Ky indikator së bashku me indikatorët e tjerë të performancës si dhe shërbimet inovative tregojnë qartazi që sektori bankar është sektori më i suksesshëm në Kosovë në këto shtatëmbëdhjetë vitet e fundit. Kjo gjithashtu është konfirmuar si në raportet kombëtare gjithashtu edhe ato ndërkombëtare.

Indikatorët e përmendur më lartë janë shoqëruar me investime në teknologji të reja dhe shërbime të pagesave nga të dyja anët, nga ana e bankave si dhe nga ana e Bankes Qendrore të Kosovës duke përmirësuar shpejtësinë dhe sigurinë e sistemit të pagesave. Është pjesë e angazhimit tonë që të vazhdojmë përpjekjet të modernizojmë shërbimet bankare dhe të rritet efikasiteti dhe lehtësia e përdorimit të shërbimeve bankare si masë e zhvillimit dhe zgjerimit të mëtejshëm. Në emër të Bordit të Drejtorëve të Shoqatës së Bankave të Kosovës si dhe stafit të saj të përkushtuar dhe profesional, dëshiroj të falenderoj akterët kyç të sektorit dhe të bëj thirrje që të vazhdohet me avancimin e legjislacionit dhe implementimin e tij konsistent, e që është parakusht në mënyrë që sektori të operojë suksesshëm si dhe të jap rolin e tij zhvillues.

NDRYSHIMI ËSHTË I PASHMANGSHËM. NDRYSHIMI ËSHTË I VAZHDUESHËM.

(Benjamin Disraeli Kryeministri i Mbretërisë së Bashkuar 1874)

Nëse ka një gjë që është e sigurt në jetë është ndryshimi, dhe duke shikuar përpara në vitin 2020, ka 3 ndryshime kryesore që vijnë në industrinë bankare të Kosovës, të cilat do të kenë pasoja të rëndësishme për bankat, klientët, dhe të gjithë ata që në një mënyrë lidhen me industrinë bankare. Këto ndryshime janë bankingu digjital, siguria kibernetike, dhe rregullimi.

Bankingu digjital

Bill Gates dikur tha: "Ne gjithmonë mbivlerësojmë ndryshimin që do të ndodhë në dy vitet e ardhshme dhe nënvlerësojmë ndryshimin që do të ndodhë në dhjetë vitet e ardhshme." Mendoj se kjo është shumë e vërtetë dhe kjo pikëpamje mund të zbatohet edhe për bankat e Kosovës. Ju lutem mos më keqkuptoni, ritmi i ndryshimit është i shpejtë në industrinë bankare të Kosovës, por në vitin 2020 prap do të ketë degë bankare me transaksione manual dhe ne do të vazhdojmë t'u mësojmë klientëve se si të përdorin bankomatit dhe paisjet POS për herë të parë. Megjithatë, kemi arritur një rrugë të gjatë në një kohë të shkurtër dhe Bankat janë të njohura në mbarë botën si adoptues të hershëm të teknologjive të reja. Industria bankare në Kosovë nuk është e ndryshme dhe ka përqafuar me shpejtësi teknologjitë e reja bankare për të ndihmuar klientët të kenë një eksperiencë bankare me përparësi. Bankomatët, терминалет POS, kartelat pa kontakt, bankingu në internet, bankingu në mobil, qendrat e thirrjeve, dhe zonat e vetë-shërbimit janë vetëm disa shembuj të përparimeve të bëra nga bankat në Kosovë; dhe e gjithë kjo ka ndodhur në një hapësirë të shkurtër kohore në krahasim me vendet e Evropës Perëndimore, siç ilustron diagrami më poshtë:

Z. ROBERT WRIGHT

ZV. KRYETAR I BORDIT TË
DREJTORËVE TË SHBK

CEO, RAIFFEISEN BANK
KOSOVO J.S.C.

Industria bankare në Kosovë nuk është e ndryshme dhe ka përqafuar me shpejtësi teknologjitë e reja bankare për të ndihmuar klientët të kenë një eksperiencë bankare me përparësi. Bankomatët, терминалет POS, kartelat pa kontakt, bankingu në internet, bankingu në mobil, qendrat e thirrjeve, dhe zonat e vetë-shërbimit janë vetëm disa shembuj të përparimeve të bëra nga bankat në Kosovë; dhe e gjithë kjo ka ndodhur në një hapësirë të shkurtër kohore në krahasim me vendet e Evropës

Si u zhvillua bankingu Britanez?	1966	1967	1986	1987	1997	2003	2007	2010	
	Kredit kartela e parë, Barclaycard	Bankomati i parë	Ligji u lejon bankave të shesin hipoteka	Kartela e parë e debitit	Shërbimi i parë elektronik i bankingut	Kartela e parë me chip dhe PIN	Transaksioni i parë me kartelë pa kontakt (contactless)	Aplikacionet mobile për bankim janë vënë në përdorim	
									
	Si u zhvilluar Bankingu Kosovar?	2007	2002	2006	2002	2005	2007	2016	2010
		Kartela e Kreditit, Raiffeisen Bank Kosovo	Bankomati i parë	Produkti i parë për Kredi Hipotekare	Kartela e parë e debitit	Shërbimi i parë elektronik i bankingut	Kartela e parë me chip dhe PIN	Transaksioni i parë me kartelë pa kontakt (contactless)	Aplikacionet mobile për bankim janë vënë në përdorim
									

Nuk ka absolutisht asnjë dyshim se ky trend do të vazhdojë dhe deri në vitin 2020, ku do të shohim më shumë teknologji digjitale të zbatuara nga bankat, në veçanti më shumë shërbime nëpërmjet telefonave celularë, e cila gjithnjë e më shumë është kanali i preferuar për shumë konsumatorë. Besoj se shumë banka në Kosovë do të kalojnë shërbimet e bankingut mobil si mjeti primar për angazhimin e konsumatorëve deri në vitin 2020. Nëpërmjet aplikacioneve mobile, bankat do të bëhen pjesë integrale e çështjeve financiare të klientit në shumë aspekte të jetës së tyre qoftë ajo për blerjen e një shtëpie të re, blerjen e një makine, pagesën ndaj një miku, apo blerjen online. McKinsey, konsulencia globale, kohët e fundit deklaroi se bankat kryesore së shpejti do të ndërlihen online me klientët 12-15 herë në ditë në krahasim me 3 ose 4 herë në ditë për bankat tradicionale. Aftësia për të bërë këtë do të kërkojë që bankat të kenë të dhëna analitike në kohë reale dhe të sofistikuara në mënyrë që propozimet e përshtatura dhe relevante të mund të dorëzohen tek klientët. Kjo do të jetë një sfidë e rëndësishme për industrinë dhe një faktor kyç në zbatimin e suksesshëm të këtij zhvillimi është se Kosova duhet të bëhet digjitale në shumë fusha të jetës, jo vetëm në industrinë bankare. Shitësit me pakicë, ofruesit e shërbimeve, institucionet qeveritare, dhe shumë pjesëmarrës të tjerë në jetën e përditshme të klientit gjithashtu duhet të bëhen digjital. Krijimi i vlerës dhe përfitimeve nga ofrimi i një propozimi bankar digjital

humbet nëse një pjesë e procesit të ndërlihdjes me palët e treta është ende manuale ose ose si shërbim me prezencë fizike.

Në vitin 2020, degët e bankave do të mbeten të rëndësishme, por do të përqendrohen më shumë në aktivitetet këshilluese dhe gjeneruese të tarifave se në shërbimet tradicionale. Deri në vitin 2020, zonat e vetë-shërbimit do të jenë të zakonshme dhe ekonomia kosovare e bazuar në para të gatshme do të jetë në rënie, por për fat të keq unë besoj se në mënyrë të papranueshme ajo do të vazhdojë të mbetet një pjesë e rëndësishme e ekonomisë së Kosovës.

Deri në vitin 2020 mund të shohim FinTech-un e parë në Kosovë. FinTech-et po riorganizojnë industrinë bankare botërore dhe shumë prej tyre do të përpiqen të shfrytëzojnë mundësitë e Direktivës së Shërbimeve të Pagesave 2 (PSD2) që organizatat mëmë të bankave të huaja në Kosovë po e adresojnë tashmë. Në afat të shkurtër, Kosova si jo anëtare e BE-së, nuk është e detyruar të jetë në pajtueshmëri me PSD2, megjithatë ka ende mundësi për shërbime të pagesave që do të interesojnë FinTech-et. Me 80% penetrimit të internetit dhe një popullsi me një moshë mesatare prej 26 vjeç, Kosova përfaqëson një mjedis ideal për teknologjitë e reja të bankingut digjital dhe bankat mund të sfidohen nga FinTech-et të cilët mund të ofrojnë pagesa të thjeshta dhe të lira në avantazh dhe lehtësira të tjera të transaksionit.

Gjithashtu është shumë e rëndësishme që deri në vitin 2020 Banka Qendrore e Kosovës të paraqesë legjislacion dhe teknologji që do të mbështesë një mjedis bankar digjital, pasi që teknologjitë e reja digjitale do të sjellin mundësi të reja, por gjithashtu sfida dhe rreziqe të reja. Një nga këto rreziqe është krimi kibernetik dhe siguria kibernetike.

Nuk ka absolutisht asnjë dyshim se ky trend do të vazhdojë dhe deri në vitin 2020 do të shohim më shumë teknologji digjitale të zbatuara nga bankat, në veçanti më shumë shërbime nëpërmjet telefonave celularë, e cila gjithnjë e më shumë është kanali i preferuar për shumë konsumatorë. Besoj se shumë banka në Kosovë do të kalojnë shërbimet e bankingut mobil si mjeti primar për angazhimin e konsumatorëve deri në vitin 2020.

Siguria kibernetike

Siguria efektive dhe e besueshme kibernetike është me rëndësi të veçantë nëse industria bankare do të fitojë besimin e klientit në bankingun digjital. Kohëve të fundit kemi parë një sulm global ransomware ku shumë kompani të njohura u prekën dhe humbjet e mundshme u barazuan me miliarda dollarë. Për fat të mirë, nuk është raportuar ndonjë ndikim i madh në Kosovë por, kjo nuk do të thotë se jemi të sigurt. Ndërsa vendet perëndimore me përvojë në fushën e sigurisë kibernetike duke futur legjislacionin e duhur dhe duke krijuar njësi të veçanta kibernetike, Kosova është ende në fazat e hershme të zhvillimit dhe duhet të japë prioritet më të lartë në të ardhmen e afërt. Aktualisht bankat e Kosovës, nëpërmjet Shoqatës së

Bankave të Kosovës, kanë bashkëpunim të mirë në fushën e sigurisë siç është parë kohët e fundit me incidentet e sigurisë në lidhje me bankomatët, dhe ky bashkëpunim tani kërkon zhvillim të mëtejshëm në fusha të tilla si digjitalizimi dhe siguria kibernetike. Kjo do të jetë një situatë shumë më e komplikuar dhe teknikisht më kërkuese sesa trajtimi i incidenteve relativisht të thjeshta të bankomatëve.

Siguria efektive dhe e besueshme kibernetike është me rëndësi të veçantë nëse industria bankare do të fitojë besimin e klientit në sistemin bankar digjital. Kohëve të fundit kemi parë një sulm global ransomware ku shumë kompani të njohura u prekën dhe humbjet e mundshme u barazuan me miliarda dollarë. Për fat të mirë, nuk është raportuar ndonjë ndikim i madh në Kosovë

Rregullat

Disa thonë se industria bankare evropiane meriton rritjen dramatike të rregullatës dhe mbikëqyrjes që ka ndodhur gjatë shtatë apo tetë viteve të fundit që nga kriza financiare e 2009/10. Rritja e madhe e të gjithë treguesve kryesorë kyç të performancës në industrinë bankare gjatë dekadës para krizës, plus aktivitetet ilegale ose, në rastin më të mirë, aktivitetet jo-transparente nga disa banka dhe obsesioni me rritjen e vlerës për aksionarët, kontribuan në krizën dhe mungesën e rregullimit dhe mbikëqyrjes që ishte gjithashtu një faktor kontribues. Si pasojë, ne përballemi sot me një sasi të madhe ndryshimesh rregullatore, mbikëqyrëse, dhe strukturore. Diagrami më poshtë tregon atë që aktualisht është në axhendën e bankave Evropiane.

Meqenëse Kosova nuk është anëtare e BE-së, industria bankare ende nuk është e obliguar të jetë në pajtueshmëri me të gjitha rregulloret dhe politikat e Autoritetit Europian të Bankave ose të Bankës Qendrore Evropiane, por ne ende kemi një varg të rëndësishëm dhe sfidues të ndryshimeve ligjore dhe mbikëqyrëse për të adresuar.

Për shembull, rregulloret e Basel II, IFRS9, dhe ato kundër shpërlarjes së parave janë aktualisht prioritetet kryesore për bankat e Kosovës. Për më shumë, bankat ndërkombëtare në Kosovë gjithashtu duhet të jenë në përputhje me disa rregullore dhe procedura të AEB dhe BQE, pasi që banka e tyre mëmë është e vendosur në BE. Shoqata e Bankave të Kosovës, Banka Qendrore e Kosovës, zyra përfaqësuese e FMN-së në Prishtinë, dhe institucionet

përkatëse qeveritare po punojnë së bashku për të arritur afatet e ndryshme të zbatimit të detyrueshëm.

Me sa duket rregullorja e Basel I përbëhej nga 30 faqe, rregullorja e Basel II mbulonte 347 faqe, dhe Basel III ishte voluminoze prej 616 faqe. Deri në vitin 2020 do të trajtojmë Baselin IV. Sa faqe do të jetë kjo?!

Rregulloret e Basel II, IFRS9, dhe ato kundër shpërlarjes së parave janë aktualisht prioritetet kryesore për bankat e Kosovës

---

KËRKESAT E PËRLLOGARITJES SË RËNJES NË VLERË SIPAS SNRF 9: ELEMENTET KRYESORE DHE SFIDAT

Bordi i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit (BSNK) përfundoi elementin përfundimtar të përgjigjes së saj gjithëpërfshirëse ndaj krizës financiare me publikimin e Standardit Ndërkombëtarë të Raportimit Financiar (SNRF) 9 Instrumentet Financiare në Korrik 2014. Paketa e përmirësimeve të prezantuara nga SNRF 9 përfshin një model logjik për klasifikim dhe matje, një model i vetëm i përlllogaritjes së rënjes në vlerë (ang. Impairment) për të ardhmen për "humbjet e parashikuara" dhe një qasje thelbësisht e reformuar ndaj kontabilitetit mbrojtës. Standardi i ri do të hyjë në fuqi më 1 Janar 2018, me zbatim të hershëm të lejuar.

Përlllogaritja e rënjes në vlerë sipas SNRF 9 ka paraqitur ndryshime radikale themelore në përlllogaritjen e rënjes në vlerë. Në të kaluarën SNK 39, rënja në vlerë e aktiveve financiare njihej duke përdorur një 'model të humbjeve të pësuar'. Ky model supozon që të gjitha kreditë do të paguhen derisa të identifikohet evidenca për të kundërtën (e njohur si një ngjarje e humbjes ose e shkaktuar). Pra, ajo u bazua në të dhënat historike, prandaj është konsideruar si model i bazuar në të kaluarën.

Në krahasim me SNK 39, SNRF 9 përdor modelin e humbjeve të pritshme, i cili konsiderohet si model i ardhshëm. Përderisa humbja e pësuar është e sigurtë, është e kaluar dhe është e lehtë për t'u matur, e ardhmja është më e vështirë për t'u përcaktuar dhe për t'u vlerësuar. Për shkak të këtij fakti, teknika gjithëpërfshirëse të menaxhimit të rrezikut duhet të përdoren.

Nga këndvështrimet praktike, cili është ndikimi? Në SNK 39, rënjet në vlerë janë regjistruar nëse ka pasur një ngjarje të mospagesës. Pra, ishte veprim i vonuar, ndërsa në SNRF 9 rënja në vlerë do të regjistrohet nga dita e parë e disbursimit të kredisë sepse që nga dita e parë konsiderohet si humbje e pritshme. Pra, ndikimi në pasqyren e të ardhurave është me të vërtetë i rëndësishëm dhe material. Bazuar në rezultatet nga vlerësimi i ndikimit të SNRF 9 të lëshuar nga Autoriteti Bankar Evropian (EBA) në Nëntor 2016, rritja e parashikuar e provizioneve krahasuar me nivelet aktuale të provizioneve sipas SNK 39 është nga

**Z. FATON
RAMADANI**

MENAXHER I RISKUT

ISBANK -DEGA NË
KOSOVË

18% deri në 30% mesatarisht për shumicën e bankave.

SNRF 9 përdor modelin e humbjeve të pritshme, i cili konsiderohet si model i ardhshëm. Përderisa humbja e pësuar është e sigurtë, është e kaluar dhe është e lehtë për t'u matur, e ardhmja është më e vështirë për t'u përcaktuar dhe për t'u vlerësuar. Për shkak të këtij fakti, teknika gjithëpërfshirëse të menaxhimit të rrezikut duhet të përdoren.

Aspekti i parë që është element kyç për Bordin e Drejtorëve të bankave është se modeli i përkeqësimit të pritshëm të kredisë sipas SNRF 9 ndikon në Pasqyrën e të Ardhurave dhe përcakton në fund kërkesën minimale të kapitalit. Kërkesa minimale e kapitalit është shumë e rëndësishme, por është një kusht i paqëndrueshëm.

Aspekti i dytë është humbja e pritshme në jetëgjatësi. Kush mund ta di se çfarë do të jetë humbja e pritshme gjatë jetës së kredive hipotekare për pesëmbëdhjetë vjet? Vetëm Zoti e di! Pra, ky është shqetësim që vërtet është diçka e panjohur.

Aspekti i tretë që shqetëson Bordin është zbatimi operacional i SNRF 9. Kjo është një sfidë e madhe për çdo bankë.

Pra, zhvillimi i modeleve që bankat tashmë kanë në mënyrë që të ndërtojnë modelet e SNRF 9 dhe t'i bëjë ato të qëndrueshme, është sfiduese për shumicën e bankave në Evropë dhe mendoj se kjo do të jetë edhe sfida kryesore për bankat në Kosovë.

Bankat nuk do të jenë në përputhje me SNRF 9 duke përdorur modelin e riskut të kredisë. Arsyeja është se do të ketë shumë dallime në mes të modeleve të riskut. Dallimi i parë është horizonti kohor. Sipas SNRF 9, horizonti kohor kërkon llogaritjen e humbjeve të kredisë përgjatë jetëgjatësisë, ndërsa zakonisht në një model kredie përdoret një vit. Dallimi i dytë është se SNRF 9 merr pikëpamjen e tashme të kohës së raportimit. Pra, kjo është një pikëpamje me një pikë kohore, ndërsa nën riskun e zakonshëm të kredisë apo sipas Basel-it është përmes një cikli kohorë. Ndryshimi i tretë është se SNRF 9 përdor normën efektive të interesit për të skontuar flukset e mjeteve monetare. Krahas kësaj, modelet sipas SNRF 9 gjithashtu do të duhet të përdorin faktorët makroekonomikë dhe gjithashtu do të duhet të përdorin skenarë të ndryshëm të cilët ndoshta nuk përdoren sipas modeleve aktuale të riskut të kredisë.

Pra, zhvillimi i modeleve që bankat tashmë kanë në mënyrë që të ndërtojnë modelet e SNRF 9 dhe t'i bëjë ato të qëndrueshme, është sfiduese për shumicën e bankave në Evropë dhe mendoj se kjo do të jetë edhe sfida kryesore për bankat në Kosovë.

Sfida e parë është transformimi i udhëzimeve të SNRF 9 në politika dhe procedura. Bankat duhet të kenë përkufizimin e tyre se çfarë është mospagesa, çfarë do të thotë risk i ulët i kredisë për bankën dhe për çdo produkt. Sfida e dytë është zbatimi i politikave në praktikë. Pra, ka nevojë për mbështetjen e sistemit për të ndihmuar zbatimin e politikave që duhet të jenë fleksibël sepse udhëzimet e SNRF 9 janë të fiksuara dhe politikat e procedurat mund të ndryshojnë me kalimin e kohës.

Sfida e tretë është integrimi dhe harmonizimi i riskut dhe financave. Risku nga dita e parë llogarit humbjen e pritshme të kredisë dhe që nga dita e parë në financë e regjistrojnë atë si rënje në vlerë të kredive. Pra, që nga dita e parë ajo duhet

të bashkërendohet çdo herë dhe të sigurohet që ato të jenë konsistente dhe kjo mund të ndodhë vetëm kur zgjidhjet e rrezikut dhe financave janë të integruara.

Nëse bankat që operojnë në Kosovë synojnë të centralizojnë zbatimin e kërkesave të përllogaritje së rënjes në vlerë sipas SNRF 9 në të gjitha njësitë e grupit dhe të përdorin politika, metodologji, skenarë, dhe interpretime të ngjashme në të gjithë grupin, ato duhet të marrin në konsideratë specifikat lokale të filialeve (për shembull, rregullimet në skenarët e centralizuar të marrin në konsideratë kushtet ekonomike lokale) si në grup ashtu edhe në nivel njësie. Kjo do të sigurojë që vlerësimi i humbjeve të pritshme kreditore i reflekton këto veçori, në vend që të zbatohen praktikatat e kontabilitetit "një-masë-për-të-gjithë" brenda grupeve. Ky është gjithashtu rekomandimi i Autoritetit Bankar Evropian.

Për shkak të rëndësisë së madhe që përllogaritja e rënjes në vlerë mund të ketë mbi Pasqyrën e të Ardhurave dhe për shkak të përfshirjes së Bordit, është me të vërtetë e nevojshme të bëhet një vlerësim i ndikimit sa më shpejt të jetë e mundur

Të gjitha këto sfida zëvendësohen nga një sfidë e qeverisjes. Qeverisja është parimi i parë që Komiteti i Baselit lëshoi për humbjet e pritshme. Aty thuhet se Bordi është përgjegjës për nivelin e rënjes në vlerë të kredive, për nivelin e humbjes së pritshme të kredive, dhe është përgjegjës për kontrollet dhe konsistencën që kemi në hendekun e kontabilitetit dhe udhëzimeve të mbikëqyrjes. Pra, kjo është një sfidë e vërtetë për të siguruar që gjithçka që ndodh është nën mbikëqyrjen dhe qeverisjen e Bordit.

Kështuqë Bordi të ketë të gjithë informacionin e nevojshëm në mënyrë që t'i jap projektit të përllogaritjes së rënjes në vlerë prioritetin dhe burimet e duhura. Pra, në përgjithësi, procesi i zbatimit të SNRF 9 mund të përmbledhet në dy pika kryesore. Pika e parë është modelet e riskut. Kjo është një rrymë shumë e rëndësishme dhe do të përcaktojë nivelin e shumave të rënjes në vlerë të kredive, përkatësisht nivelin e variacioneve në Pasqyrën e të Ardhurave. Pika e dytë janë sistemet dhe burimet. Duhet të sigurohet që këto dy rryma të kryhen nën udhëheqjen e përpiktë të Bordit.

SIGURIMI I AFTËSISË PAGUESE FINANCIARE NËPËRMJET SHITJES SË BORXHIT

Në dekadën e fundit, bota dhe BE-ja në veçanti përjetuan kohë të papritura por shumë të turbullta ekonomike.

Që nga viti 2007, tregu u trondit nga një numër ngjarjesh të rëndësishme që çuan në krijimin e grumbujve të mëdha të borxhit të keq që në fillim të vitit 2017 ku arritën në afërsisht 1 trilionë Euro vetëm në BE.

Ngritja e shqetësimeve të rregullatorëve ka sjellur kërkesa më të rrepta për Basel III, të shpallura në vitin 2011, me një datë përfundimtare të zbatimit në vitin 2019, si dhe SNRF 9 që pritet të hyjë në fuqi që nga viti 2018. Basel III, megjithëse ende nuk zbatohet plotësisht është pothuajse bisedë e kaluar pasi që Basel 4 është duke u konsideruar tashmë. Të dyja këto synojnë të forcojnë kapitalin e bankave, të cilat duhet të arrihen me përmirësimin e likuiditetit dhe uljen e borxhit të përdorur për të financuar asetet. Sipas SNRF 9, bankat do të duhet të vendosin modele të rrezikut bazuar në humbjet e pritura dhe jo të ndodhura, që do të thotë që edhe ekspozimet performuese do të duhet provizionuar.

Rritja e portofoliove të këqija, trendi i zbatimit të kërkesave më të rrepta për kapital dhe rritja e shpalosjes së fakteve financiare, si dhe kriza e tejzgjatur e Euros dhe normat e ulëta të interesit, kanë sfiduar bankat që të kërkojnë zgjidhje të besueshme, moderne, të shpejta, dhe të sigurta për menaxhimin e rrezikut.

Deri në 44% e të gjitha kompanive në Europë punësojnë transferime (outsourcë) për t'u marrë me portofoliot e borxhit. Shumica e bankave kanë bashkëpunim afatgjatë me agjencitë profesionale të mbledhjes për shërbimet e arkëtimit të borxheve, por gjithnjë e më shumë banka dhe institucione

ZNJ. KATERINA BOSEVSKA

DREJTORESHË
MENAXHUESE,

EOS MATRIX L.L.C.
DEGA NË KOSOVË

financiare po inkorporojnë shitjet e borxhit në strategjitë e tyre të menaxhimit të rrezikut. Në një deklaratë për shtyp nga Marsi i vitit 2017, Banka Qendrore Evropiane (BQE) në udhëzimet e saj për bankat se si të trajtojnë kreditë jo-performuese përqendrohet në faktin që niveli i lartë i KJP ndërhyr në aftësinë e bankave për të dhënë hua dhe kërkon kohë të vlefshme të menaxhimit. Një nga sugjerimet se si të trajtohen KJP është pikërisht opsioni i shitjes së borxhit. Deri kohët e fundit, dhe kryesisht për shkak të koston së ulët të kapitalit, bankat nuk ndjenin presion ekonomik për të shitur KJP-të, por presioni rregullator po rritet, përderisa vëllimet e borxhit të keq po rriten.

Bankat jo vetëm që do të shesin portofoliot e borxhit të keq, por do të përqendrohen në shitjet e portofolios aktive.

Sipas një raporti të Deloitte në vitin 2015, shuma e shitjeve të borxhit të mbyllura në 30 vende të BE-së arriti në 104 miliardë Euro. Në vitin 2016, shuma e transaksioneve të mbyllura mbeti pothuajse e njejtë (103 miliardë Euro), me 70 miliardë në transaksione të vazhdueshme deri në fund të vitit. Në vitet e fundit tregjet më aktive për shitjet e borxhit ishin Italia, Spanja, dhe rajoni i Europës Qendrore Lindore, për të cilat ekspertët thonë se kanë një potencial edhe më të lartë në vitet e ardhshme. Përveç kësaj, **meqenëse rregulloret po bëhen më të rrepta, pritet**

që bankat jo vetëm të shesin portofoliot e borxhit të keq, por do të japin fokus primar në shitjet e portofolios aktive. Kjo tashmë është pjesë e strategjisë së menaxhimit të rrezikut të disa bankave të mëdha dhe tashmë po ndodh në gjithë Europën dhe rajonin e Ballkanit.

Shitja e borxhit thjesht nënkupton transferimin e të gjitha të drejtave dhe detyrimeve, si dhe rrezikun e mbledhjes që rrjedhë nga një kontratë kredie, nga kreditori origjinal tek një pronar i ri i borxhit, i cili do të paguajë një shumë të rënë dakord kreditorit origjinal për transferimin e këtyre të drejtave dhe detyrimeve.

Tregu ofron dy lloje të marrëveshjeve të shitjes së borxhit:

- Shitjet e portofolios one-off- të përshtatshme për portofolio të KJP dhe bazuar në shitje të çdo portofolio
- Shitjet rrotulluese (revolving) - të përshtatshme për portofolio aktive (pak ditë në vonesë për shkak të mospagesës) si një marrëveshje e rregullt dhe pjesë e integruar e një strategjie optimale të menaxhimit të rrezikut

Duke shitur një portofolio borxhi shitësi përfiton nga:

- efektet pozitive në bilanc të gjendjes
- rrjedhja e menjëhershme e parasë për investime të reja
- mundësia për të parashikuar flukset monetare të ardhshme nga shitjet e borxhit
- koha për t'u përqendruar në biznesin kryesor
- kursimi i kohës dhe energjisë në kontabilitet
- zvogëlimi i kohës së nevojshme për menaxhimin dhe raportimin e KJP
- eliminimi i të gjitha shpenzimeve të ardhshme të lidhura me arkëtimin e borxheve të këqija
- zvogëlimi i shpenzimeve fikse dhe të përgjithshme

Përveç kësaj, një partner i besueshëm në procesin e shitjes së borxhit do të:

- kushtojë kohë dhe burime që i ndihmojnë shitësit të kuptojë modelin
- transferojë njohuritë në lidhje me zbatimin e modelit

- kushtojë kohë dhe burime për të kuptuar pozitën në treg, strategjinë, dhe portofolion e shitësit si një mënyrë për të arritur në një çmim të drejtë
- përpunojë të arkëtueshmet e blera në mënyrë të ligjshme dhe etike, duke mbrojtur reputacionin e mirë të shitësit

Çmimi i paguar për një portofolio të borxhit varet nga cilësia e portofolios së shitur dhe llogaritet çdo herë që një kontratë e re e shitjes së borxhit është rënë dakord. Në shitjet e portofolios one-off, çdo portofolio shitet nën një kontratë tjetër, ndërsa në shitjet rrotulluese (revolving) të portofolios, një kontratë mund të zgjasë për një periudhë të zgjatur kohore duke përfshirë shitjen e portofoliove të shumëfishta me cilësi të krahasueshme.

Procesi i shitjes së borxhit fillon me nënshkrimin e një NDA ndërmjet shitësit dhe blerësit nga e cila pikë, me një partner serioz dhe të besueshëm të blerjes, zakonisht nuk merr më shumë se tre javë për të finalizuar marrëveshjen. Procesi në vete duhet të jetë i thjeshtë, i drejtëpërdrejtë, dhe pa ndërprerje, i cili gjithashtu ndikohet shumë nga cilësia dhe profesionalizmi i partnerit blerës.

Furnizuesi i shërbimit të shitjes/ blerjes së borxhit duhet të përzgjidhet me shumë kujdes dhe përveç qasjes profesionale në procedurën e përcaktimit të çmimit të blerjes, gjithashtu duhet të jetë në gjendje të sigurojë mbështetjen e klientit, ofrimin e shërbimeve të vazhdueshme, kuptimin e klientit, fleksibilitetin, dhe kodin etik të sjelljes.

EOS Matrix është pjesë e Grupit EOS, një nga kompanitë më të mëdha ndërkombëtare të shërbimeve financiare me 40 vjet përvojë në menaxhimin e arkëttimeve, një nga blerësit më të mëdhenjë të borxhit në Europë, me më shumë se 20,000 klientë në mbarë botën.

SNRF 9 DHE NDRYSHIMET KRYESORE NË SNK 39

ZNJ. ARTA LIMANI

MENAXHER I LARTË

DELOITTE KOSOVA
SH.P.K.

Z. ARIAN META

MENAXHER

DELOITTE KOSOVA
SH.P.K.

Futja e kërkesave të reja në SNRF 9 *Instrumentet Financiare* do të jetë një ndryshim i rëndësishëm në raportimin financiar të bankave. Do të ndikojë shumë palë të interesit duke përfshirë investitorët, rregullatorët, analistët, dhe auditorët. Duke pasur parasysh rëndësinë e bankave në tregjet globale kapitale dhe në ekonominë e gjerë, zbatimi efektiv i standardeve të reja ka potencial për të përfituar shumë palë. Në anën tjetër, një implementim me cilësi të ulët në bazë të qasjeve që nuk janë të përshtatshme për këtë qëllim rrezikon të dëmtoj besimin në rezultatet financiare të bankave.

Bordi i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit (BSNK) publikoi versionin përfundimtar të SNRF 9 *Instrumentet Financiare* në Korrik 2014. SNRF 9 zëvendëson SNK 39 *Instrumentet Financiare*: Njohja dhe Matja, dhe është efektive për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas 1 Janarit 2018. Aplikimi më i hershëm është i lejuar. Standardi i ri synon të thjeshtojë kontabilizimin e instrumenteve financiare dhe të adresojë mangësitë e perceptuara të cilat u theksuan nga kriza e fundit financiare.

Koha po mbaron. Bankat që raportojnë sipas SNRF-ve duhet të zbatojnë SNRF 9 *Instrumentet Financiare* në pasqyrat financiare të vitit 2018. Për të qenë gati, bankat duhet të përfundojnë një projekt të madh multidisiplinor duke kombinuar aftësitë e financave, rrezikut, dhe IT-së. Projekti do të kërkojë qeverisje të fortë dhe kontrollë të brendshme për t'iu

dhënë besim të gjitha palëve të interesit në informacionin financiar që rezultojnë. Për shumë banka, adoptimi i kontabilitetit të humbjeve të pritshme të kredisë do të jetë ndryshimi më i rëndësishëm kontabël që kanë përjetuar, edhe më i rëndësishëm se kalimi i tyre në SNRF.

Ndryshimet kryesore midis SNRF 9 dhe SNK 39 janë përmbledhur më poshtë.

Ndryshimet në fushëveprim

- Instrumentet financiare që janë në fushëveprimin e SNK 39 janë gjithashtu në fushëveprimin e SNRF 9. Megjithatë, në përputhje me SNRF 9, një njësi ekonomike mund të përcaktojë disa instrumente që i nënshtrohen përjashtimit të përdorimit me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes (FVTPL); prandaj, SNRF 9 do të zbatohet për këto instrumente.
- Kërkesat e çvlerësimit sipas SNRF 9 zbatohen për të gjitha angazhimet e huasë dhe aktivet kontraktuale në fushëveprimin e SNRF 15 Të Ardhurat nga Kontratat me Konsumatorët.

Ndryshimet në Klasifikim dhe Matje

- Kategoritë e klasifikimit për aktivet financiare sipas SNK 39 të mbajtura deri në maturim, huatë dhe llogaritë e

arkëtueshme, vlera e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes (FVTPL), dhe të përshtatshmet për shitje përcaktojnë matjen e tyre. Këto janë zëvendësuar në SNRF 9 me kategoritë që reflektojnë matjen, respektivisht koston e amortizuar, vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse (FVOCI), dhe vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes (FVTPL).

- SNRF 9 bazon klasifikimin e aktiveve financiare në karakteristikat e flukseve monetare kontraktuale dhe modelin e biznesit të njësisë ekonomike për menaxhimin e aktivitetit financiar, ndërsa SNK 39 bazon klasifikimin në përkufizime specifike për secilën kategori. Në përgjithësi, kërkesat për klasifikimin e aktiveve financiare të SNRF 9 konsiderohen si të bazuara më shumë në parime sesa SNK 39.
- Sipas SNRF 9, derivativët e përfshirë nuk janë të ndarë (ose të bifurkuar) nëse kontrata bazë është një aktiv brenda fushëveprimit të standardit. Përkundrazi, e gjithë kontrata hibride vlerësohet për klasifikim dhe matje. Kjo e largon vlerësimin kompleks të bifurkimit të SNK 39 për kontratat bazë të aktiveve financiare.
- Sipas SNK 39, aktivitetet/detyrimet financiare derivative të lidhura dhe të shlyera nga ofrimi i instrumenteve të kapitalit të pakuotuar, vlera e drejtë e të cilave nuk mund të përcaktohet në mënyrë të besueshme kërkohet të maten me kosto. SNRF 9 heq këtë përjashtim të koston për aktivitetet/detyrimet financiare derivative; prandaj, të gjitha detyrimet derivative do të maten me FVTPL.
- SNK 39 lejon disa investime të kapitalit në kompani private për të cilat vlera e drejtë nuk është e përcaktueshme në mënyrë të besueshme të matet me kosto, ndërsa sipas SNRF 9 të gjitha investimet e kapitalit maten me vlerën e drejtë.
- Për disa detyrime financiare të përcaktuara me FVTPL sipas SNRF 9, ndryshimet në vlerën e drejtë që lidhen me rrezikun e kreditit të një njësie ekonomike njihen në të ardhurat e tjera gjithëpërfshirëse (OCI) ndërsa ndryshimi i mbetur në vlerën e drejtë njihet në fitim ose humbje. Përjashtimet nga ky parim i njohjes përfshijnë kur ky trajtim krijon ose

zgjeron një mospërputhje kontabël dhe gjithashtu nuk zbatohet për angazhimet e huasë ose kontratat e garancisë financiare të përcaktuara me FVTPL. Në raste të tilla, SNRF 9 kërkon njohjen e të gjitha ndryshimeve me vlerën e drejtë në fitim ose humbje.

- Riklasifikimi i aktiveve financiare sipas SNRF 9 kërkohet vetëm kur një njësi ekonomike ndryshon modelin e saj të biznesit për menaxhimin e aktiveve financiare dhe është e ndaluar për pasivete financiare; prandaj, riklasifikimet pritet të jenë shumë të rralla.

Çvlerësimi

- SNRF 9 zbaton një model të vetëm çvlerësimi për të gjitha instrumentet financiare që i nënshtrohen testimit të çvlerësimit, ndërsa SNK 39 ka modele të ndryshme për instrumente të ndryshme financiare. Humbjet nga çvlerësimi njihen në njohjen fillestare, dhe në çdo periudhë raportimi pasuese, edhe nëse humbja nuk ka ndodhur ende.
- Përveç ngjarjeve të kaluara dhe kushteve aktuale, parashikime të arsyeshme dhe mbështetëse që ndikojnë në arkëtueshmëri konsiderohen gjithashtu kur përcaktohet shuma e çvlerësimit në përputhje me SNRF 9.

Kërkesat për çvlerësim sipas SNRF 9 janë dukshëm të ndryshme nga ato sipas SNK 39. Në vijim theksohen dallimet kryesore midis dy standardeve.

SNK 39 Modeli i humbjes së pësuar

- Vonon njohjen e humbjeve të kredisë deri sa të ketë dëshmi objektive të çvlerësimit.
- Vetëm ngjarjet e kaluara dhe kushtet aktuale merren parasysh gjatë përcaktimit të shumës së çvlerësimit (d.m.th. efektet e ngjarjeve të ardhshme të humbjes së kredisë nuk mund të merren parasysh edhe kur ato pritet të ndodhin).
- Modele të ndryshme të çvlerësimit për instrumente të ndryshme financiare që i nënshtrohen testimit të çvlerësimit, duke përfshirë investimet e kapitalit të klasifikuara si të përshtatshme për shitje.

SNRF 9 Modeli i humbjes së pritshme të kredisë

- Humbjet e pritshme të kredisë (ECL) njihen në çdo periudhë raportimi, edhe nëse nuk ka pasur ndonjë ngjarje aktuale të humbjes.
- Përveç ngjarjeve të kaluara dhe kushteve aktuale, informacioni i arsyeshëm dhe mbështetës i të ardhmes që është i disponueshëm pa kosto dhe përpjekje të panevojshme, konsiderohet në përcaktimin e çvlerësimit.
- Modeli do të zbatohet për të gjitha instrumentet financiare që i nënshtrohen testimit të çvlerësimit.

Qasja e përgjithshme (ose tre faza) e çvlerësimit

Qasja e përgjithshme e SNRF 9 mbi njohjen e çvlerësimit është e bazuar në një proces prej tri fazash, i cili synon të reflektojë përkeqësimin e cilësisë kreditore të instrumentit financiar.

- Faza 1 mbulon instrumentet që nuk kanë pësuar përkeqësim të ndjeshëm në cilësinë e kredisë që nga njohja fillestare ose (ku aplikohet thjeshtësimi opcional i rrezikut të ulët të kredisë) që kanë rrezik të ulët të kredisë.
- Faza 2 mbulon instrumentet financiare që kanë pësuar përkeqësim të ndjeshëm në cilësinë e kredisë që nga njohja fillestare (përveç, nëse thjeshtësimi i rrezikut të ulët të kredisë është aplikuar dhe është relevant), por, që nuk kanë dëshmi objektive të një ngjarjeje të humbjes së kredisë.
- Faza 3 mbulon aktivet financiare për të cilat ka dëshmi objektive të çvlerësimit në datën e raportimit.

Humbjet e pritshme të kredisë brenda periudhës 12 mujore njihen në fazën 1, përderisa humbjet e pritshme të kredisë përgjatë jetës së instrumentit njihen në fazën 2 dhe 3.

Çfarë janë “humbjet e kredisë”?

Humbjet e kredisë definoohen si diferenca në mes të gjitha flukseve monetare kontraktuale që i takojnë kompanisë dhe flukseve monetare që kompania në të vërtetë pret të arkëtoj (“të gjitha mungesat në para”). Kjo diferencë skontohe me normën fillestare të interesit efektiv (ose me normën e interesit efektiv të rregulluar të kredisë për aktivet e blera apo krijuara të kreditit të çvlerësuar).

Çfarë janë “humbjet e pritshme të kredisë brenda periudhës 12 mujore?”

- Humbjet e pritshme të kredisë brenda periudhës 12 mujore janë pjesë e humbjeve të pritshme të kredisë përgjatë jetës së instrumentit.
- Ato kalkulohen duke shumëzuar probabilitetin e mospagesës së instrumentit në 12 muajt e ardhshëm me gjithsej (jetëgjatësinë) humbjet e pritshme të kredisë që do të rezultojnë nga mospagesa.
- Nuk janë mungesa të pritshme të parasë në 12 muajt e ardhshëm.

Poashtu, ato nuk janë as humbjet e kredisë në instrumentet financiare që janë parashikuar mos të paguhen në 12 muajt e ardhshëm.

Çfarë janë “humbjet e kreditit gjatë jetës së pritshme”?

Humbjet e kreditit gjatë jetës së pritshme janë mungesa e parashikuar në flukset monetare kontraktuale, duke marrë parasysh potencialin e mospagesave në çdo moment gjatë jetës së instrumentit financiar.

SNRF 9 nxjerr një dallim midis instrumenteve financiare që nuk janë përkeqësuar në mënyrë të ndjeshme në cilësinë e kredisë që nga njohja fillestare dhe ato që kanë pësuar. “Humbjet e pritshme të kredisë gjatë 12 muajve” njihen për të parën nga këto dy kategori. “Humbjet e kreditit gjatë jetës së pritshme” njihen për kategorinë e dytë. Matja e humbjeve të pritshme të kredisë përcaktohet nga vlerësimi i probabilitetit të ponderuar të

humbjes së kredisë gjatë jetës së pritshme të instrumentit financiar. Një aktiv lëviz nga humbjet e pritshme të kredisë 12 mujore në humbjet e kreditit gjatë jetës së pritshme kur ka pasur një përkeqësim të ndjeshëm në cilësinë e kredisë që nga njohja fillestare. Prandaj “kufiri” ndërmjet humbjeve 12-mujore dhe atyre gjatë jetës bazohet në ndryshimin e rrezikut kreditor dhe jo në nivelin absolut të rrezikut në datën e raportimit. Përfundimisht, është e mundshme për një instrument për të cilin humbjet e kredisë gjatë jetës së tij janë njohur të rikthehen në humbjet e pritshme të kredisë për 12 muaj nëse rreziku kreditor i instrumentit më pas të përmirësohet në mënyrë që kërkesa për njohjen e humbjeve të pritshme të kredisë gjatë jetës të mos plotësohen më.

Cili është përkufizimi i “mospagimin në kohë”

SNRF 9 shpjegon se ndryshimet në rrezikun e kredisë vlerësohen bazuar në ndryshimet në rrezikun e një mospagimi në kohë që ndodh gjatë jetës së pritshme të instrumentit financiar (vlerësimi nuk bazohet në shumën e humbjeve të pritshme). Megjithatë, “mospagimi në kohë” nuk është i definuar në SNRF 9. Bankat duhet të arrijnë në përkufizimet e tyre dhe SNRF 9 jep udhëzime se si të bëhet kjo. Standardi thekson se kur përcaktohet mospagesa në kohë, një njësi ekonomike do të zbatohet një përkufizim të mospagimit në kohë që është në përputhje me përkufizimin e përdorur për qëllime të brendshme të menaxhimit të rrezikut të kredisë për instrumentin përkatës financiar dhe të marrë parasysh treguesit cilësorë (për shembull, kushtëzimet financiare) kur është e përshtatshme. Megjithatë, ekziston një hipotezë e kundërshtueshme se mospagimi nuk mund të ndodhë më vonë sesa kur një aktiv financiar është 90 ditë vonësë, përveç nëse njësi ekonomike ka informacion të arsyeshëm dhe të mbështetur për të treguar se një kriter tjetër është më i përshtatshëm.

Vlerësimi individual ose kolektiv për çvlerësim

Varësisht nga natyra e instrumentit financiar dhe informacioni i disponueshëm për rrezikun e tij kreditor, mund të mos jetë e mundur që të identifikohen ndryshimet e rëndësishme në rrezikun e kredisë në nivel instrumentesh individuale para se instrumenti financiar të kalojë në vonësë. Prandaj, mund të jetë e nevojshme të vlerësohet rritja e ndjeshme e rrezikut kreditor në baza kolektive ose portofolio. Kjo është veçanërisht e rëndësishme për institucionet financiare me një numër të madh të ekspozimeve relativisht të vogla siç janë kreditë me pakicë. Në praktikë, huadhënësi nuk mund të marrë ose të monitorojë paraprakisht informacionin e kredisë për çdo klient. Në raste të tilla, huadhënësi do të vlerësonte ndryshimet në rrezikun e kredisë për portofoliot e përshtatshme, grupet e portofoliove, ose pjesë të një portofolio të instrumenteve financiare. Çdo instrument që vlerësohet kolektivisht duhet të ketë karakteristika të përbashkëta të rrezikut të kredisë. Kjo bëhet për të parandaluar rritjen e ndjeshme të rrezikut kreditor që ndodhë nga agregimi i instrumenteve që kanë rreziqe të ndryshme. Kur instrumentet vlerësohen kolektivisht, është e rëndësishme të përmendim se agregimi mund të ketë nevojë të ndryshohet me kalimin e kohës kur informatat e reja bëhen të disponueshme.

Kolaterali

Ndonëse ekzistenca e kolateralit luan një rol të kufizuar në vlerësimin nëse ka pasur një rritje të konsiderueshme në rrezikun kreditor, është shumë e rëndësishme për matjen e humbjeve të pritshme të kredisë. SNRF 9 thekson se vlerësimi i mungesës së pritshme të parasë pasqyron flukset monetare të pritshme nga kolaterali dhe zgjerimi i kredisë që janë pjesë integrale e kushteve kontraktuale të instrumentit. Vlerësimi i mungesave monetare të pritshme në një instrument financiar të siguruar me kolateral pasqyron:

- shumën dhe kohën e flukseve monetare që pritet nga shitja e kolateralit
- minus kostot e marrjes dhe shitjes së kolateralit

Kjo ndodh pavarësisht nëse shitja është e mundshme. Me fjalë të tjera, vlerësimi i flukseve të pritshme të mjeteve monetare merr në konsideratë mundësinë e shitjes së kolateralit dhe flukset e mjeteve monetare që do të rezultojnë nga kjo shitje.

Rrjedhimisht, çdo fluks i mjeteve monetare që pritet nga shitja e kolateralit përtej maturimit kontraktual të kontratës përfshihet në këtë analizë. Megjithatë, kjo nuk do të thotë që kompania duhet të supozoj se rikuperimi do të jetë vetëm përmes shitjes. Në vend të kësaj, kompania duhet të llogarisë flukset e mjeteve monetare që dalin nga mënyrat e ndryshme në të cilat aktivet mund të rikuperohen dhe të caktojnë probabilitetin e ponderuar për këto rezultate.

Shpalosjet kyçe

Informacionet shpjeguese të shtuara në SNRF 7 synojnë t'u mundësojë përdoruesve të pasqyrave financiare të kuptojnë efektin e rrezikut të kredisë mbi shumën, kohën, dhe pasigurinë e flukseve monetare të ardhshme. SNRF 7 është ndryshuar për të përfshirë kërkesa të gjera për shpalosjen e informacioneve shpjeguese cilësore dhe sasiore. Disa nga shpalosjet më të rëndësishme përfshijnë:

Shpalosjet cilësore

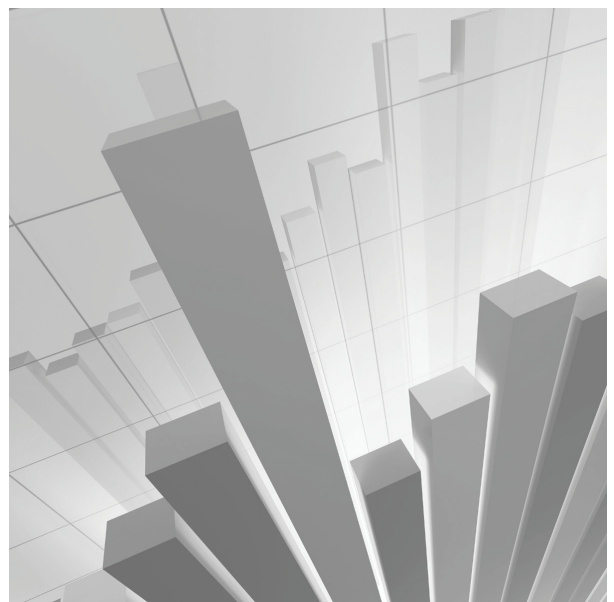
- Inputet, supozimet, dhe teknikat e përdorura për:
  - të vlerësuar humbjet e pritshme të kredive (dhe ndryshimet në teknika ose supozime)
  - të përcaktuar "rritjen e ndjeshme në rrezikun kreditor" dhe definicionin e "mospagimit në kohë" të kompanisë raportuese
  - të përcaktuar aktivet me "kredit të çvlerësuar"

- politikat e pakësimit në vlerë
- politikat lidhur me modifikimin e mjeteve monetare kontraktuale të aktiveve financiare
- përshkrim narrativ i kolateralit të mbajtur si letër me vlerë dhe zgjerime të tjera kreditore.

Shpalosjet sasiore

- Rakordimet e llogarive të provizionit për humbje që paraqesin treguesit kyç të ndryshimit
- Shpjegimi i vlerave bartëse bruto që paraqesin treguesit kyç të ndryshimit
- Vlera bartëse bruto për njësi të rrezikut kreditor ose vonesa
- Pakësimet në vlerë, rikuperimet, ose modifikimet
- Informacioni sasior rreth kolateralit të mbajtur si letër me vlerë ose zgjerimet tjera kreditore për aktivet me kredit të çvlerësuar.

Për të përfunduar, klasifikimi dhe matja bazuar në rregullat e SNRF 9 do të arrijnë një krahasueshmëri më të lartë ndërkombëtare në kontabilizimin e instrumenteve financiare dhe do të paraqes një pasqyrë më të drejtë të politikës dhe strategjisë unike të menaxhimit të rrezikut të njësisë ekonomike.

SJELLJA ME PËRGJEGJËSI NË NJË MJEDIS TË NORMËS SË ULËT TË INTERESIT: PERSPEKTIVA E NJË BANKE QENDRORE

Fjalim nga Yves Mersch, anëtar i Bordit Ekzekutiv të Bankës Qendrore Evropiane, Stiftung Marktwirtschaft: Expertientagung "5th Kadener Gespräch", Alveslohe, 10 Shkurt 2017

Politika e Bankës Qendrore Evropiane (BQE) shpesh thuhet të jetë në rrënjë të problemeve aktuale në sektorin bankar dhe atë financiar. Veçanërisht në Gjermani, ku shtohet akuza e politikës monetare "shpronësuese" e kursimtarëve.

Një vështrim më i afërt shpejt zbulon se gjykimet e tilla të nxituara dështojnë të vlerësojnë kompleksitetin e çështjes. Sot, prandaj, do t'i shqyrtoj me kujdes arsyet kryesore për veprimin e politikës tone monetare. Duke u fokusuar në arsyet e veprimeve tona ne mund të kuptojmë më lehtë se si të kthehemi në normalizimin e politikës monetare.

Normat e ulëta të interesit në mënyrë të natyrshme

Pse janë normat e interesit kaq të ulëta?

Trendi i rritjes ka qenë në rënie në shumë ekonomi të maturuara jo vetëm që nga kriza, por edhe për disa dekada. Ky ngadalësim i rritjes ka çuar në norma më të ulëta të interesit në afat të gjatë.

Shkaqet strukturore të këtij trendi të ngadalësimit të rritjes janë subjekt i polemikave midis specialistëve. Janë përmendur zhvillimet demografike dhe teknologjike, si dhe efektet e ciklit financiar, të cilat mund të mos jenë në përputhje me ciklet e biznesit. Unë nuk dua ta parandaloj këtë diskutim të vazhdueshëm. Në vend të kësaj, unë do të doja të përqendrohesh në dy çështje, të cilat në kontekstin aktual janë shumë të rëndësishme nga një perspektivë e politikës monetare - pavarësisht nga shkaqet strukturore që i nënshtrohen rritjes së dobët ekonomike.

Së pari, ngadalësimi i rritjes në këtë mjedis rriti rrezikun e një spirale vetë-përforcuese në rënie. Dinamika e dobët e rritjes nuk do të kalojë pa u vënë re nga akterët ekonomikë: pritjet e tyre po përkeqësohen. Nëse, për shembull, një kompani pret që kërkesa të bjerë, do të jetë më pak e prirur për të bërë investime të mëdha.

Së dyti, shoqëritë në plakje, që ekzistojnë në shumë ekonomi të maturuara, jo vetëm që duhet të përballen me një fuqi punëtore të zvogëluar, por gjithashtu duhet të kursejnë më shumë. Kjo ka çuar në një rritje të kursimeve dhe në një zvogëlim të aseteve të sigurta. Pra, investimet po bien dhe kursimet po rriten. Kjo dobësi e investimit përforcohet edhe më shumë kur autoritetet publike investojnë më pak se sa është e nevojshme për të ruajtur kapitalin. Kjo është një çështje shqetësimi, veçanërisht kur ekziston hapësirë dhe kërkesë fiskale.

Kjo dinamikë ka çuar në një reduktim të normës së interesit të natyrshëm, pra të normës reale të interesit, në të cilën kursimet dhe investimet janë në ekuilibër në një ekonomi që vepron në potencialin e saj, ku nuk ka presion në rritje apo rënie të inflacionit.

Në mjedisin aktual, BQE ka sjellur normën e tregut nën nivelin e normës natyrore. Norma kryesore që nga Marsi i vitit të kaluar ka qenë në zero dhe norma në depozita në -0.4%. Sikur të mos e bënim këtë, normat nominale të interesit të vazhdueshëm në mes të rënies së normave të inflacionit do të kishin çuar në norma më të larta të interesit real dhe do të dëmtonin edhe më shumë rritjen e dobët. Kjo do të kishte rritur ndjeshëm rrezikun e deflacionit. Kjo është po aq e dëmshme sa inflacioni përshpejtues. Siç ka thënë Walter Eucken: "Deflacioni shtrembëron kuadrin e çmimeve po aq shumë." [1]

Kështu, stabiliteti i çmimeve për BQE do të thotë se ne duhet të mbrojmë qytetarët European jo vetëm nga normat e inflacionit që janë shumë të larta, por edhe nga një spirale deflacioniste. Kjo reflektohet në përkufizimin tonë sasior të stabilitetit të çmimeve: një normë inflacioni prej më poshtë, por afër, 2% në periudhën afatmesme. Prandaj vepruam në mënyrë që të respektojmë këtë mandat simetrik për stabilitetin e çmimeve.

Por ne jemi të vetëdijshëm se ne nuk mund të ulim normat tona të interesit në një masë të pakufizuar. [2] Që nga një nivel i caktuar, bëhet më tërheqëse për të mbajtur para të gatshme-pavarësisht nga shpenzimet e lidhura - sesa të paguajnë norma negative të interesit. Edhe nëse kjo pikë nuk është arritur akoma, kemi parasysh se zvogëlimet e mëtejshme të normave në territor negativ mund të kenë efekte jolineare. Reagimet e njerëzve në ekstrem nuk mund të parashikohen.

Por ne gjithashtu mund të ndikojmë në normat e interesit të tregut në mënyra të tjera. Kështu, për shembull, me blerjet e aseteve tona ne kemi shtyrë kurbën e rezultateve poshtë. Dhe duke ofruar rifinancim më afatgjatë në kushte të favorshme që shpërblejnë huadhënien shtesë, ne kemi bërë të mundur që bankat të ulin normat e tyre të interesit, një veprim që ka çuar në rritjen e kreditimit.

Të gjitha këto masa në vitet e fundit kanë kontribuar në rimëkëmbjen ekonomike në Eurozonë. Kështu, kërkesa dhe furnizimi i kredive po rritet. Edhe në ekonominë reale, befasishtë positive kanë mbizotëruar kohëve të fundit. Norma e rritjes në tremujorin e katërt të vitit të kaluar u rrit në 0.5%. Në Eurozonë, shkalla e papunësisë e rregulluar sezonalisht ra në 9.6% në Dhjetor. Në muajin Nëntor ajo ishte 0.1 pikë përqindjeje më e lartë dhe në Dhjetor të vitit të kaluar ajo ishte ende në 10.5%.

Në përgjithësi, perspektivat për rritje ekonomike në Eurozonë janë gjithnjë e më pozitive. Megjithatë, ndërsa të dhënat në kuadër të bashkimit monetar po tregojnë se rreziqet e rritjes janë gjithnjë e më shumë në ekuilibër, pasiguria dhe rreziku i goditjeve politike jashtë Europës kontinentale janë rritur dukshëm. Për ta vënë atë në një mënyrë tjetër: ndërsa perspektiva ekonomike për Eurozonën

po rritet vazhdimisht, retë e errëta po rriten në horizontin politik përtej kontinentit.

Por natyrisht do t'i kushtojmë vëmendje të veçantë mënyrës se si çmimet evoluojnë. Norma vjetore e inflacionit u rrit, sipas vlerësimeve të përkohshme nga Eurostat në Janar, me 0.7 pikë përqindjeje në 1.8%. Ky kërcim i mprehtë në normën e inflacionit kryesisht i atribuohet komponentëve të paqëndrueshëm, domethënë energjisë dhe, në një masë disi më të vogël, ushqimit. Inflacioni bazë, nga ana tjetër, që përjashton ushqimin dhe energjinë, mbeti i qëndrueshëm në 0.9%. Për ne, norma e përgjithshme e inflacionit është shifra kyçe sepse mbron fuqinë blerëse të qytetarëve, megjithëse në "afat të mesëm", jo në baza mujore. Duke pasur parasysh ndryshueshmërinë aktuale të lartë të çmimeve të energjisë, treguesit e dinamikës së çmimeve bazë thonë më shumë për zhvillimet e ardhshme sesa për normën e përgjithshme të inflacionit.

Ne ende supozojmë se, për shkak të çmimeve të energjisë, norma e përgjithshme e inflacionit do të rritet deri në mes të këtij viti - duke arritur "zonën tonë të rehatisë". Por një dallëndyshe nuk sjell verën. Në gjysmën e dytë të vitit, ka gjasa të bjerë përsëri dhe pastaj të arrijë në 1.5% në vitin 2018. Pra, inflacioni i nënshtruar do të jetë me ne për një kohë të gjatë, por spektri i deflacionit është zhdukur nga radarët e pjesëmarrësve të tregut.

Që kjo rimëkëmbje të fitoj një përforcim, ne duhet ta mbajmë fjalën tonë. Rregullimet për programin tonë të blerjes së aseteve do të zbatohen siç është paralajmëruar në Dhjetor - sepse, së pari, ajo kontribuon ndjeshëm në rimëkëmbjen ekonomike dhe stabilizimin në frontin e çmimeve. Dhe së dyti, politika monetare në kohë të pasigurisë së rritur duhet të jetë një garantues i stabilitetit dhe besueshmërisë duke qenë i besueshëm.

Dhe akoma, në të njëjtën kohë, sa gjatë mund të vazhdojmë të flasim për "norma edhe më të ulta", si një opsion i politikës monetare? Duke marrë parasysh rëndësinë e kredibilitetit për një bankë qendrore, siç u përmend, nuk duhet të ketë vonesa në përshtatjen graduale të nevojshme të komunikimit tonë. Por, mbështetja nga dimensionin politik është i

nevojshëm gjithashtu. Reformat strukturore janë të nevojshme në fusha të ndryshme, si dhe stimuj fiskal ku ekziston fleksibiliteti buxhetor.

Dhe ajo që dukej si një banalitet dje, rrezikon të harrohet sot: stabiliteti politik, sundimi i ligjit dhe besueshmëria janë kushte thelbësore për ruajtjen e prosperitetit tonë. Dhe vetëm tregjet e hapura dhe tregtia e lirë bëjnë të mundur rritjen e këtij prosperiteti. Ne duhet ta bëjmë tortën më të madhe, në vend se të grindemi për pjesët ekzistuese. Proteksionizmi do të çojë vetëm në një humbje prosperiteti për të gjithë.

Ndikimi i politikës monetare në banka

Ne jemi të vetëdijshëm se masat tona kanë efekte anësore dhe se këto bëhen më të theksuara sa më shumë që masat e pazakonta të zgjasin. Më lejoni të theksoj se këto masa janë të përkohshme dhe nuk janë pjesë e përhershme e kutive të mjeteve tona aktive. Për të zbutur rreziqet sa më shumë që të jetë e mundur, ne ndjekim nga afër pasojat më të gjera të politikës sonë monetare. Ne shikojmë me kujdes kompanitë e sigurimeve, fondet e pensioneve, dhe mbi të gjitha, bankat, të cilat luajnë një rol kyç në transmetimin e politikës sonë monetare.

Le të shikojmë në radhë të parë bankat: gjatë një periudhe afatgjatë, normat e interesit jashtëzakonisht të ulëta ose negative, së bashku me një kurbë shumë të sheshtë të rezultateve dhe premisë negative me afat, mund të kenë efekte të pafavorshme. Ato banka, biznesi i të cilave varet shumë nga transformimi i maturitetit dhe nga refinancimi i depozitave, po goditen veçanërisht shumë. Dhe pasi është e vështirë të kalohen normat negative të interesit mbi klientët retail dhe pasi që futja e tarifave ofron vetëm një zgjidhje të kufizuar, disa nga bankat do të duhet të përshtasin modelet e tyre të biznesit. Gjithashtu, konsolidimi do të vazhdojë të jetë i nevojshëm për të rritur efikasitetin në afat të gjatë.

Ne tashmë po shohim se shqetësimet në lidhje me profitabilitetin e ardhshëm të bankave po ndikon në çmimet e tyre të aksioneve. Indeksi i bankave të Eurozonës ka rënë për rreth 40% në mes të Gushtit të vitit 2015 dhe Gushtit 2016. Kjo rënie ishte nxitur, ndër të tjera, nga një perspektivë përkeqësuese për ekonominë globale dhe shqetësim në rritje rreth efekteve

të mjedisit të normave të ulëta të interesit dhe kredive jo-performuese. Kur çmimet e aksioneve të bankave bien, rritet kostoja e kapitalit të tyre, gjë që mund të zvogëlojë kthimin neto të huadhënies. Kjo mund të shkaktojë që bankat të bëhen më konservatore në kreditimin e tyre në të ardhmen dhe të rrisin koston e huadhënies. Llogaritjet e brendshme kanë treguar se një rënie prej rreth 10% në çmimin e aksioneve të një banke zvogëlon kreditimin e korporatave me rreth 0.5 pikë përqindjeje.

Më lejoni, megjithatë, të komentoj kritikën ndonjëherë të ashpra, veçanërisht nga Gjermania, me të cilat përballemi: sektori bankar Gjerman është një nga më të mëdhatë në Eurozonë, por në të njëjtën kohë është më pak efikas. Bankat Gjermane kanë një raport kosto-të ardhura prej 73%, që është shumë më i lartë se ai i pjesës tjetër të Eurozonës. Dhe përderisa vendet tjera kanë zvogëluar numrin e bankave me gati një të katërtën pas krizës financiare dhe ekonomike me qëllim të zvogëlimit të kapacitetit të tepërt, shifra korresponduese për Gjermaninë ishte vetëm 10%. [4]

Modelet tradicionale të biznesit nën rishikim

Mjedisi i tanishëm i normës së interesit të ulët nuk ka zbuluar vetëm dobësi midis bankave, por ka vënë në pikëpyetje edhe modelet tradicionale të biznesit të kompanive të sigurimeve dhe fondeve të pensioneve. Për shumë sigures në Gjermani, kthimet e garantuara janë bërë një shqetësim. Në mjedisin aktual të tregut, po bëhet gjithnjë e më e vështirë të arrihen normat e garantuara të interesit prej 4% që ishin të zakonshme në kontratat e përfunduara në mesin e viteve 1990. Ministria e Financave Gjermane ka ulur normën e garantuar të interesit për vitin aktual prej 1.25% në 0.9%. Shumë kompani të sigurimeve tani po kthehen gjithnjë e më shumë në produkte të lidhura me njësi.

Përveç kësaj, kërkesat e reja rregullatore janë duke rritur kërkesën për asete të sigurta. Vetëm obligacionet e qeverisë Gjermane po rezultojnë në kthime negative të maturimit deri në shtatë vjet. Në këtë sfond, janë duke u zhvilluar diskutime se çfarë mund të bëhet për të luftuar këtë mungesë të aseteve të sigurta. Një sugjerim është që pjesëmarrësit e tregut

të krijojnë një lloj të ri të aseteve të sigurta, të njohura si Obligacione të Sigurta Europiane (ESB-të) [5], që përbëjnë këstin e lartë të një portofolio të obligacioneve ekzistuese nga vendet e ndryshme të Eurozonës. Përparësia këtu do të ishte që asnjë përgjegjësi e përbashkët nuk do të ekzistonte, siç është rasti edhe në propozimet e tjera të këtij lloji.

Nga një perspektivë krejtësisht akademike, kjo është sigurisht një ide interesante. Por do të ishte e vështirë për të kundërshtuar supozimin e publikut se kjo do të ishte borxh sovran reciprokisht i fshehtë. Dëshira politike për të futur ESB-të në të ardhmen e afërt ka gjasa të jetë shumë e kufizuar. Për këtë arsye nuk e shoh këtë propozim si pjesë të agjendës operationale, por më tepër si një lëndë për studim afatgjatë.

Perspektivë

Më lejoni të përfundoj.

Dobësimi i rritjes globale dhe norma përgjithësisht më e ulët e interesit të natyrshëm po kërkojnë norma shumë të ulëta, ndonjëherë negative, të tregut, në mënyrë që investimet dhe konsumi të bëhen më tërheqëse. Në afat të mesëm ne synojmë që inflacioni të kthehet në një nivel në përputhje me mandatin tonë për të siguruar stabilitetin e çmimeve më poshtë, por afër 2%. Pa masat tona, ekonomia e Eurozonës ndoshta do të kishte rënë përsëri në recesion, me rrezikun e deflacionit të plotë. Ne duhej të vepronim dhe kemi penguar që gjërat të keqësohen. Masat tona janë treguar efektive.

Mandati ynë është i qartë. Ai thotë se në periudhën afatmesme ne duhet të arrijmë një normë inflacioni prej më poshtë, por afër 2%. Ky është qëllimi i vetëm për të cilën edhe masat tona jokonvencionale janë të lidhura. Dhe stabiliteti i çmimeve është një objektiv ekskluzivisht i brendshëm - BQE nuk ndjek një politikë të kursit të këmbimit.

Sidoqoftë, aq më e gjatë të jetë për të arritur këtë qëllim, aq më i madh është rreziku që efektet anësore të masave tona të bëhen më të forta, sidomos të normave negative. Ndërsa po bëjmë atë që mundemi për t'i mbajtur efektet anësore në minimum, industria financiare duhet të luajë rolin e saj dhe të përshtatet sa më shumë që të jetë e mundur. Rimëkëmbja ka

filluar. Megjithatë, për të qenë e qëndrueshme, ne duhet së pari të adresojmë shkaqet e këtij mjedisi global të normës së ulët të interesit. Por politika monetare nuk mund ta menaxhojë këtë vetë, sidomos sepse masat tona nuk synojnë të bëhen një tipar i përhershëm i sistemit.

Rimëkëmbja ekonomike nuk mund të mbështetet vetëm nga politika monetare; ajo gjithashtu ka nevojë për mbështetje nga politikanët. Objektivi kryesor është të sjellë një kthesë në rritjen globale. Kjo përfshin rritjen e masave të politikës fiskale ku ka fushëveprim dhe nevojë. Ne gjithashtu kërkojmë reforma që rrisin produktivitetin.

Por edhe këto masa politike nuk do të jenë efektive nëse virusi i izolacionizmit është i përhapur. Sepse plaga e proteksionizmit krijon vetëm humbës.

[1] Eucken, W. (1990), "Grundsätze der Wirtschaftspolitik", Edicioni i 6-të, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, f. 257.

[2] Shihni Rostagno, M., Bindseil, U., Kamps, A., Lemke, W., Sugo, T. dhe Vlassopoulos T., (2016), "Breaking through the zero line: the ECB's negative interest rate policy", Instituti Brookings, Uashington DC, 6 Qershor. Prezantimi është në dispozicion në faqen e internetit të Institutit Brookings.

[3] Borio, C., Gambacorta, L., Hofmann, B., (2015) "Ndikimi i politikës monetare në profitabilitetin e bankës", BIS Paper Working October.

[4] Mersch, Y. (2016), "Mjedisi i normës së ulët të interesit - një analizë ekonomike, ligjore, dhe sociale", fjalim në Universitetin e Shkencave të Aplikuara të Deutsche Bundesbank, Hachenburg, 27 Tetor.

[5] Brunnermeier, M., Langfield, S., Pagano, M., Reis, R., Van Nieuwerburgh, S., Vayanos, D., (2016), "ESBies: Siguria në Tranks", Nr 21, Shtator.

LLOGARITJA E KAPACITETIT HUAMARRËS: SA MUND TË MERRNI HUA?

Pak prej nesh mendojnë që kemi mjaft para për nevojat tona bazë, arsimin e fëmijëve, dhe gjërat tjera që dëshirojmë t'i kemi. Dhe shumë nga ne kemi biznese që dëshirojmë t'i zgjerojmë, vetëm po të kishim para për të investuar. Mund të marrim hua para për të kompensuar një mungesë kapitali, por duhet të kemi kujdes se sa borxh të marrim përsipër. Nëse asnjëherë nuk marrim hua, ndoshta asnjëherë nuk do të përparojmë; por nëse marrim hua tepër, rrezikojmë që të mos mund ta kthejmë. Si ta dimë se sa duhet të marrim hua?

Rregulla e artë e 20%-shit: Edhe pse çdo familje duhet të vendosë vetë se sa borxh mund të përballojë, duke marrë parasysh të gjitha burimet e kursimeve dhe të ardhurave, një rregull e mirë është që kthimi total i borxhit nuk duhet të jetë më i lartë se 20% e të ardhurave totale familjare. Nëse të ardhurat mujore të një familjeje janë 1,000 EUR, atëherë shuma e të gjithë borxhit për atë muaj nuk duhet të tejkalojë 200 Euro. Kjo shumë përfshin borxhin total nga të gjitha burimet, formale dhe joformale, për muajin

(d.m.th për kredi, lartësia e këstit mujor; për borxhin joformal, shuma që duhet të kthehet atë muaj).

Si përfundim, dëshirojmë të ju përkujtojmë të mëposhtmen:

- Analizoni kapacitetet tuaja përpara se të vendosni për të marrë hua.
- Llogaritni kapacitetin tuaj për pagesën mujore për të kuptuar, sa kredi të madhe mund të përballoni.

Identifikimi i të gjitha kostove të kredisë

Huamarrja lidhet me atë se për çka marrim hua dhe pikë së pari a mund ta përballojmë huamarrjen. Të gjithë duhet të jenë në gjendje ta kuptojnë plotësisht se sa kushton kredia. Norma e interesit rrallë është kostoja e vetme e kredisë. Prandaj më poshtë është e paraqitur mënyra për të krahasuar dy kredi të ndryshme.

Tabela më poshtë analizon cila kredi është më e lirë: Kredia A ose kredia B?

	Kredia A	Kredia B
Shuma e kredisë	5000 EUR	4500 EUR
Kësti mujor	500EUR	420 EUR
Numri i kësteve	12 MUAJ	14 muaj
Tarifa e parë	75 EUR	0
Tarifa vjetor për llogarinë e bankës	75 EUR	0
Sigurimi (12 muaj)	150 EUR	150 EUR

Dhe tani analizohet llogaritja e kostove:

	Kredia A	Kredia B
Shuma e kredisë	5000 EUR	4500 EUR
Kësti mujor	500EUR	420 EUR
Numri i kësteve	12 MUAJ	14 muaj
Tarifa e parë	75 EUR	15
Tarifa vjetor për llogarinë e bankës	75 EUR	0
Sigurimi (12 muaj)	150 EUR	150/12*14 muaj = 175 EUR
Shuma totale që duhet të paguhet (kthehet)	500 * 12 = 6 000 EUR	14 * 420 = 5880 EUR
Gjithsej interesi	6000 - 5000 = 1 000 EUR	5880 - 4500 = 1 380 EUR
Kostot e përgjithshme	1 000 + 150 + 2*75 = 1 300 EUR	1380 +175 + 50= 1605 EUR
Kosto totale në muaj	1300 / 12 = 108 EUR	1605 / 14 = 114 EUR

Pra sipas tabelës së mësipërme Kredia A është më e lirë se Kredia B.

I kemi llogaritur kostot direkte, por kjo nuk mjafton. Për kredinë B, institucioni financiar është i vendosur afër. Institucioni tjetër, Kredia

A, është vendosur larg dhe ju duhet të shkoni atje me veturë, dhe të shpenzoni karburant, që mund të ju kushtojë, për shembull, 25 EUR.

Si i ndryshon kjo kostot? Cila kredi është më e lirë tani?

	Kredia A	Kredia B
Shuma e kredi së	5000 EUR	4500 EUR
Kësti mujor	500EUR	420 EUR
Numri i kësteve	12 MUAJ	14 muaj
Tarifa e parë	75 EUR	15
Tarifa vjetor për llogarinë e bankës	75 EUR	0
Sigurimi (12 muaj)	150 EUR	150/12*14 muaj = 175 EUR
Shuma totale që duhet të paguhet (kthehet)	500 * 12 = 6 000 EUR	14 * 420 = 5880 EUR
Gjithsej interesi	6000 - 5000 = 1 000 EUR	5880 - 4500 = 1 380 EUR
Kostot e përgjithshme	1 000 + 150 + 2*75 = 1 300 EUR	1380 +175 + 50= 1605 EUR
Kosto totale në muaj	1300 / 12 = 108 EUR	1605 / 14 = 114 EUR
Kostoja e karburantit	25 EUR	0
Kosto totale në muaj	108+25 = 133 EUR	114 EUR

Sipas analizës së dytë ku merren parasysh edhe shpenzimet indirekte del që Kredia B është tani më e lirë se Kredia A. Pra, kjo paraqet një metodë për krahasimin e kostove për kredi.

Si përfundim:

- Nuk ka kredi me 'para të lehta' - çdo kredi ka shpenzime të ndryshme, jo vetëm normën e interesit.
- Është gjithmonë me rëndësi të krahasoni produktet: çmimin, afatet dhe kushtet.
- Çdo huamarrës i përgjegjshëm duhet të bëjë pyetje për të gjitha kushtet dhe afatet e produkteve.

Materialet e publikuara janë pjesë e materialeve të projektit për Edukim Financiar të ndërmarë nga Shoqata e Bankave të Kosovës në bashkëpunim me Korporatën Financiare Ndërkombëtare (IFC). Ky projekt është përkrahur nga bankat anëtare të Shoqatës së Bankave të Kosovës (Banka Ekonomike, Banka Kombëtare Tregtare, Banka për Biznes, IsBank, NLB Banka, ProCredit Bank, Raiffeisen Bank, TEB Bank), IFC-ja si pjesë e grupit të Bankes Botërore, MasterCard International, Visa International.

EDUKIMI FINANCIAR FILLON QYSH NË MOSHË TË RE

Menaxhimi i Rrezikut të Likuiditetit të Bankës sipas Basel III dhe Kërkesat për Kapital sipas Direktivës IV (CRD4)

21 shkurt, 2017

Programi Ndërkombëtar i Certifikimit për Pajtueshmëri – Niveli bazik

27-31 mars, 2017

IFRS9 – Humbjet e Pritura nga Huadhënia

28 -29 mars, 2017

Auditim dhe Kontroll i Brendshëm

2 -5 maj, 2017

Menaxhimi i Rrezikut Kreditor

7 qershor 2017

TAKIMI I ASAMBLESE SË PËRGJITHSHME TË SHBK-SË,
25 MAJ, 2017

Banka Ekonomike dhuron donacion për SOS Fshatrat e Fëmijëve

Banka Ekonomike, gjatë organizimit të mbrëmjes për mbledhje të fondeve "Unë jap shpresë", të organizuar nga SOS Fshatrat e Fëmijëve, ka dhuruar donacion për pakon "DUA TË JEM LIDER" i cili mbulon shpenzimet 1 vjeçare të edukimit për 14 të rinjë pa përkujdesje prindërore, si dhe pakon "UNË KAM FAMILJE" i cili mbulon shpenzimet 1 vjeçare të ushqimit dhe shpenzimet higjienike, për një të ri pa përkujdesje prindërore.

Ky donacion është pjesë e përkushtimit të vazhdueshëm të Bankës Ekonomike për ngritjen e vetëdijësisë dhe përgjegjësisë sociale të shoqërisë sonë.

Banka Ekonomike
Mendon për ty!

Banka Kombëtare Tregtare nënshkruan marrëveshjen me Fondin Kosovar për Garanci Kreditore

Më 16.06.2017, në një ceremoni të përbashkët Banka Kombëtare Tregtare dhe Fondi Kosovar për Garanci Kreditore nënshkruan marrëveshjen për garanci kreditore, nga e cila banka do të përfitoj më shumë siguri në aspektin e kredidhënies si dhe ulje të rrezikut për kreditë e lëshuara për ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme.

Kjo marrëveshje, u krijon ndërmarrjeve mikro, të vogla dhe të mesme lehtësi në qasjen për financim, duke u ndihmuar kredimarrësve në rritjen e bizneseve të tyre, në krijimin e vendeve të reja të punës, dhe rritjen e prodhimit në vend.

Në bankën e vendit, fëmijët mësojnë për kursime

Më datë 1 qershor 2017, në ditën ndërkombëtare të fëmijëve, banka e vendit hapi dyert për fëmijë nga institucione të ndryshme arsimore në Kosovë. Fëmijët, disa prej tyre bashkë me prindër, i janë drejtuar bankës për të mësuar më shumë mbi kursimet dhe vlerën e parasë.

'Banka e vendit ka të disejuara një numër produktesh, duke përfshirë edhe produktet që kanë për qëllim sigurimin e të ardhmës së fëmijëve. Me kushte mjaft të volitshme, tani të gjithë klientët mund t'i drejtohen bankës për të vendosur për mënyrën e kursimit për fëmijë.', thotë z. Arton Celina, Kryeshef Ekzekutiv në BPB pas takimit me fëmijë.

Kursimi për fëmijët është një investim afatgjatë dhe shumë efikas për të ndihmuar ndërtimin e të ardhmës së fëmijëve tuaj. Duke kursyer paratë për fëmijët tuaj, ju mund të siguroni bazë për të investuar në arsimimin e tyre në të ardhmën, apo edhe në çështje tjera me rëndësi, duke siguruar një të ardhme më të sigurtë për ata. 'Fëmijët ishin shumë kureshtarë për procese të ndryshme që zhvillohen brenda bankës. Andaj, gjatë vizitës ne bashkë me ata kemi vizituar disa departamente, duke mëtuar të sqarojmë në tërësi dhe në mënyrë të thjeshtë dhe të kuptueshme për ta funksionimin e bankës, mënyrën mbi kursimet dhe vlerën e parasë', shton z. Celina tutje gjatë bisedës.

Banka e vendit në përkrahje të prodhimeve të vendit

BPB, një ndër bankat më dinamike të vendit, përmes një aktiviteti humanitar ka mundësuar punësimin e dhjetëra Kosovarëve, pjesë e ndërmarrjeve dhe iniciativave të prodhuesëve vendor.

Përmes bashkëpunimit me Shoqatën Down Syndrome Kosova dhe mbështetjen e bizneseve të vogla si shoqatat e Grave në Janjevë dhe Krushë, BPB ka mundësuar rritjen e gjenerimit të të hyrave të këtyre prodhuesëve dhe punësimin e rreth pesëmbëdhjetë kosovarëve gjatë vitit.

Përmes këtij bashkëpunimi, banka e vendit bën blerjen e produkteve të prodhuesëve vendorë, për t'i shpërndarë ato si pako mirëseardhëse për klientët e bankës. "Me ane të kësaj iniciative, BPB ka siguruar të ardhura dhe vende pune në disa biznese, duke përfshirë Shoqatën e Down Syndrome Kosova dhe Shoqatën e Grave në Krushë dhe Janjevë. Ne shpresojmë që ky bashkëpunim të jetë afatgjatë dhe të gjeneroj edhe më shumë të hyra e si rezultat edhe vende pune në kuadër të organizatave me të cilat bashkëpunojmë", tha Artan Sadiku, zëvendës drejtor i BPB-së

BERZH i jep çmimin NLB Bankës si ‘Banka më aktive për lëshimin e Garancioneve në Kosovë në vitin 2016’

Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) i ka dhënë NLB Bankës çmimin për performancën e saj në vitin 2016 në kuadër të Programit për Lehtësimin e Tregtisë (TFP). Ky çmim u prezantua në Takimin Vjetor dhe Forumin e Biznesit të BERZH-it në Qipro, gjatë sesionit të Informacionit të TFP-së dhe Ceremonisë së Çmimeve më 9 Maj 2017.

Holger Muent, Drejtor i BERZH-it për Ballkanin Perëndimor tha: “Është kënaqësi që të shpërblejmë arritjet e NLB Bankës përmes një çmimi. Banka i është bashkuar programit të TFP-së pothuajse një vit më parë dhe është bërë partner shumë i rëndësishëm i BERZH-it në rajon.”

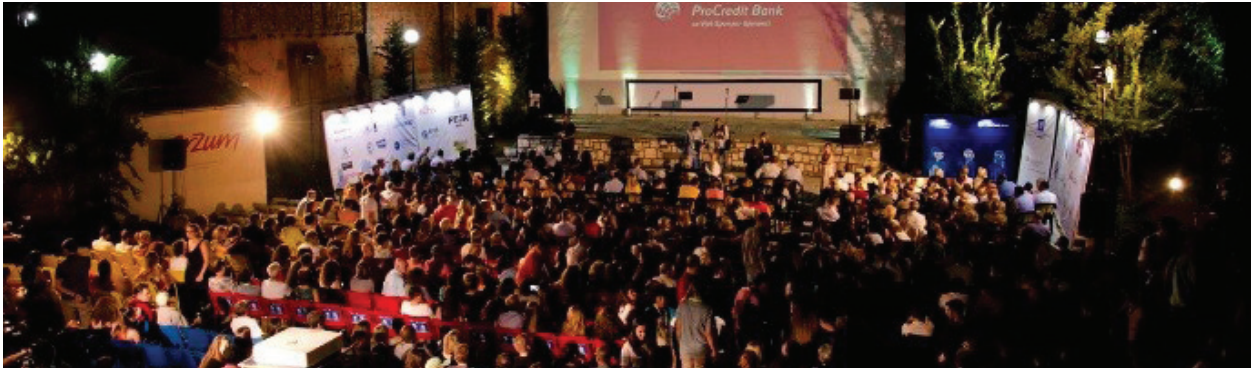
Boryana Ivanova Mustafa, Drejtore e Divizionit të Pagesave dhe Thesarit në NLB Banka, tha: “Jemi shumë të kënaqur me mbështetjen e ofruar nga BERZH-i. Ky bashkëpunim në kuadër të programit TFP ua mundëson klientëve tanë të fitojnë ekspertizë në tregje të reja dhe të ndërtojnë marrëdhënie me homologët e tyre në mbarë botën.”

Deri më sot, BERZH ka investuar më shumë se €220 milion në 51 projekte në Kosovë. Banka është aktive në shumë sektorë të ekonomisë dhe prioritetet strategjike në shtet kanë për qëllim të promovojnë integrimin regional dhe të adresojnë sfidat globale dhe regionale. Investimet më të mëdha të bankës janë në sektorin privat.

Programi i BERZH-it për Lehtësimin e Tregtisë është lansuar në vitin 1999 dhe ka për qëllim të promovoi tregun e huaj në mes shteteve në të cilat BERZH investon. Përmes këtij programi, BERZH ofron garancione për bankat ndërkombëtare konfirmuese dhe kredi afatshkurtra për bankat e zgjedhura dhe kompanitë e faktoringut për financim të eksportuesve lokal, importuesve dhe distributorëve. Programi TFP i BERZH-it aktualisht përfshin 96 banka partnere në 26 shtete, në të cilat BERZH investon me limite që tejkalojnë €1.5 miliardë në total dhe mbi 800 banka konfirmuese në mbarë botën.

Banka ProCredit, partner shumëvjeçar i Dokufest

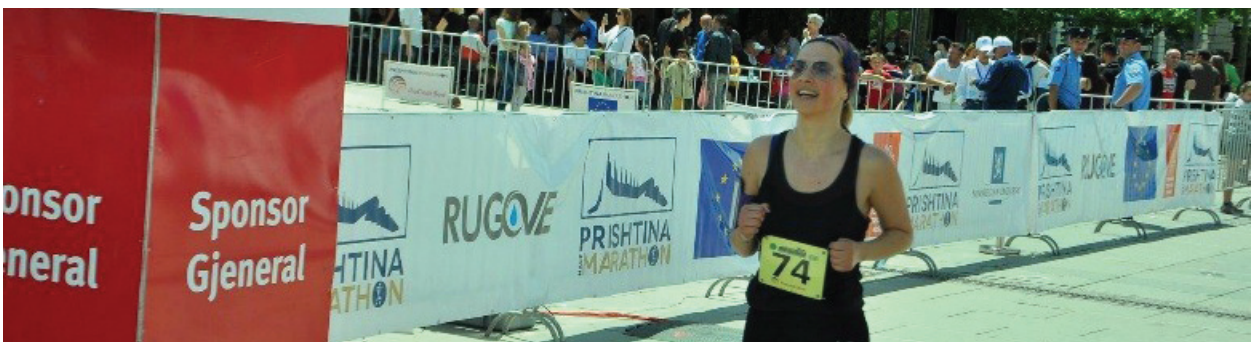
Banka ProCredit edhe këtë vit, për të 13-tin vit me radhë ka konfirmuar mbështetjen për ngjarjen më të madhe kulturore dhe prestigjioze në vend, Festivalit Ndërkombëtar të Filmit të Shkurtër dhe Dokumentar – [Dokufest, si sponsor gjeneral i kësaj ngjarje që fillon me 04 gusht deri më 12 gusht 2017 në qytetin historik dhe piktoresk të Prizrenit.

“Banka ProCredit si një institucion që vazhdimisht mbështet ngjarjet e mirëfillta

në Kosovë e posaçërisht ato që kontribuojnë në mënyrë të drejtpërdrejt në zhvillimin e kulturës edhe në përmirësimin e imazhit të Kosovës në botë, ka besuar në DokuFest që nga vitet e para, duke qenë një ndër mbështetësit kryesor për 13 vjet radhazi”,

Vlen të theksohet se pas shumë vjetësh të mbajtjes së këtij festivali, DokuFest është një ndër 25 festivalet më të mira të filmit dokumentar në botë.

Banka ProCredit, partner shumëvjeçar i Dokufest

Me moton “Vrapo për paqe dhe tolerancë”, Banka ProCredit edhe këtë vit mbështeti Gjysmë Maratonën Prishtina 2017 u bërë partner i kësaj ngjarje e cila u mbajt në Prishtinë.

Përveç fituesve në kategoritë tjera, Atleti nga Kenia, Benard Muinde Matheka triumfoi në këtë garë me kohë 1 orë, 5 minuta e 53 sekonda.

Banka ProCredit është mbështetëse tradicionale e kësaj ngjarjeje të rëndësishme sportive në vend, e cila kontribuon në ngritjen e imazhit të sportit të Kosovës, duke qenë se ky edicion edhe si kampionat ballkanik i mbajtur në Kosovë ka tërhequr vëmendjen e një numri të madh të sportdashësve dhe autoriteteve tjera brenda dhe jashtë Kosovës.

Banka Raiffeisen përkrahë projekte të ndryshme në mbarë vendin

Projektet e përzgjedhura për përkrahje në regjionet e Kosovës.

Mitrovicë: Kolonia e artistëve 2017

Ferizaj: Festivali i Teatrove 2017

Gjakovë: Kampi i Hendbollit "Gjakova 2017"; Kampi i Basketbollit "Gjakova 2017"

Gjilan: Parada për ditën e fëmijëve – Gjilan 2017

Pejë: Festivali i Trashëgimisë

Prizren: Biennale Ndërkombëtare e Artit Bashkëkohor, "E ardhmja e kufijve të artit dhe edukimit bashkëkohor"

Nga ky vit Banka Raiffeisen ka filluar me një formë të re të përkrahjes së projekteve në 6 regjione të Kosovës (Prizren, Gjilan, Ferizaj, Mitrovicë, Pejë dhe Gjakovë). Për secilin regjion është bërë thirrje e hapur për aplikim, në fusha të cilat kanë për qëllim promovimin e vlerave në fushën e artit, kulturës, trashëgimisë kulturore, si dhe zhvillimin e sportit.

Për ta lehtësuar formën e aplikimit ne e kemi zhvilluar edhe një faqe zyrtare, ku të interesuarit

mund të marrin më shumë informata si dhe të aplikojnë online duke plotësuar fushat e kërkuara.

Pas përfundimit të afatit për aplikim, komisioni ka bërë përzgjedhjen e projekteve që do të përkrahen nga Banka përgjate vitit 2017, në regjionet e përmendura. Dy nga projektet e përzgjedhura vecse janë realizuar, ai i Mitrovicës dhe Gjilanit. Dhe përgjatë muajve në vijim do organizohen edhe projektet e tjera.

“Gender Award” nga BERZH për TEB Sh.A.

Projektet e Bankës TEB Sh.A. për ndërmarrësinë e grave kanë fituar vlerësim të lartë nga BERZH (Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim - EBRD).

Në takimin vjetor të BERZH-it (Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim) të mbajtur në Qipro, TEB Sh.A. është vlerësuar me çmimin “Gender Award”. Ky çmim vjen pas programeve aktive të përbashkëta ndërmjet TEB Sh.A. dhe BERZH për gratë në biznes.

Çmimi iu dorëzua drejtorit menaxhues të TEB Sh.A., Orcun Ozdemir gjatë takimit vjetor dhe Forumit të Biznesit të BERZH-it në Qipro. TEB dhe BERZH kanë filluar bashkëpunimin e tyre në kuadër të Programit për Gratë në Biznes në shkurt të vitit 2015.

Programi rrit qasjen në financa përmes linjave kreditore për bankat lokale si dhe përmes këshillave për biznese, trajnime dhe mbështetje për gratë ndërmarrëse dhe për bizneset e udhëhequra nga gratë. Programi përfshin në vetë financimin, asistencën teknike dhe zvogëlimin e riskut përmes mbulesës primare të humbjeve për institucionet lokale financiare si dhe shërbime të këshillimit për NVM të udhëhequra nga gratë.

TEB Sh.A. mbetet e përkushtuar për ngritjen e prezencës së grave në ndërmarrësi në Kosovë duke ofruar mundësi të ndryshme të favorshme për financim.

TEB Sh.A. ofron shërbimeve jo financiare për gratë ndërmarrëse

Banka TEB Sh.A. vazhdon me përkrahjen e ndërmarrësisë së grave bashkë me Bankën Evropiane për rindërtim dhe zhvillim (BERZH) dhe Frankfurt School.

Në kuader të bashkëpunimit në mes të Bankës, TEB Sh.A. dhe BERZH, në Prishtinë dhe Gjilan janë mbajtur seminare për "Gratë në Biznes".

Seminarin e parë e hapi Dren Krypa (zv. drejtor i Bankës TEB Sh.A.), pas të cilit fjalën e mori Leonora Kusari (Menaxhere Kryesore, Këshilla për Bizneset, BERZH) dhe Yllka Brada (Pronare e Yllka Brada B.I, disenjatore). "Portofolio e tanishme e Ndërmarrësisë së gruas në biznes qëndron në rreth 7 milionë Euro, nga të cilat më shumë se 200,000 Euro janë nga bizneset fillestare (Start-Up). Në total, me shumë se 700 kliente janë kredituar, dhe më shumë se 80 prej tyre janë biznese Start-Up. Këto biznese kanë ardhur nga sektorë të ndryshëm dhe pronaret e tyre janë me prejardhje, kualifikime dhe fusha të ndryshme të ekspertizës", tha Krypa.

Përfaqësuesja e BERZH-it, Kusari prezantoi programin dhe përkrahjen që ofron Banka Evropiane për rindërtim dhe zhvillim, për gratë në biznes.

Pas përfundimit të pjesës së parë të seminarit, pjesëmarrëset kanë ndjekur prezantimin "Lente Për Biznesin" nga Vlora Avdiu Burani (Zyrtare e Lartë, Këshilla për Bizneset, BERZH), si dhe ligjërimet nga Butrint Batalli, menaxher i Inova Consulting me temat "Zhvilloni biznesin tuaj: Këshilla për Menaxhimin e Burimeve" dhe "Zhvilloni biznesin tuaj: Fuqia e markës".

Në seminarin e dytë në Gjilan, u prezantuan programet e Bankes TEB Sh.A dhe BERZH për gratë ndërmarrëse. Pronarja e biznesit NSH Hello, Hysnije Ismaili tregoi për rrugëtimin dhe sfidat e biznesit që ajo drejton prej disa vitesh deri në arritjen e suksesit. Pas pjesës së parë të seminarit, gratë patën mundësi të ndjekin trajnimin më të mirë "Si të përmirësoni biznesin tuaj me mbështetje të bankës" nga Eugen Doce, ekspert senior i Bankës për Gratë në Biznes, Frankfurt School of Finance & Management. Seminarët për gratë në biznes janë pjesë e shërbimeve jo financiare që ofrohen nga Banka TEB Sh.A. në bashkëpunim me BERZH më qëllim të rritjes së pjesëmarrjes së gruas në ndërmarrësi.

Seria e seminareve për gratë në biznes kthehet në muajin shtator në qytetin e Pejës.

Trajnimet Bankare në SHBK

Shoqata e Bankave të Kosovës ofron një program të pasur të trajnimeve dhe certifikimeve bankare.

Për më shumë informacion rreth trajnimeve të ardhshme vizitoni

www.bankassoc-kos.com

Për më shumë informata rreth regjistrimit apo programit, kontaktoni Qendrën për Trajnime Bankare në Shoqatën e Bankave të Kosovës:

038 246 171
www.bankassoc-kos.com

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION